БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 116 (17.398). ● 23 май 1979 йил, чоршанба ● Баҳоси 2 тийин.

Тургенев, Толстой, Добролюбов, Чернышевский тили улуғ ва қудратли тилдир...

«Рус тили—СССР халқлари дўстлиги ва ҳамкорлиги тили» Бутуниттифоқ илмий-назарий конференциясининг қатнашчиларига

«Рус тили — СССР халқлари дўстлиги ва ҳамкорлиги тили» Бутуниттифоқ илмий-назарий конференциясининг қатнашчиларини сидқидилдан табриклайман.

Ленинча миллий сиёсат изчиллик билан амалга оширилаётганлиги натижасида мамлакатимизнинг барча иттифоқдош ва автоном республикаларида, автоном областлари ва округларида маданият, фан, халқ маорифини ривожлантиришнинг самарали жараёни давом этмоқда. Бунда СССРдаги барча миллат ва элатларнинг тиллари жуда муҳим роль ўйнамоқда. Улар тенг ҳуқуқли ва эркин ривожланиб, бир-бирини бойитиб, социалистик мазмуннинг таркибий муштараклиги билан бирлашган миллий маданиятларнинг тараққиётига хизмат қилмоқда.

Мамлакатимиз экономикаси яхлит халқ хўжалик комплексига айланган, янги тарихий бирлик — совет халқи вужудга келган ривожланган социализм шароитида рус тилининг коммунизм қурилишида, янги инсонни воясига етказишда миллатлараро алоқа тили сифатидаги роли объектив равишда ошмоқда. Она тили билан бирга барча совет кишиларининг муштарак тарихий мулки деб ихтиёрий равишда қабул этилган рус тилини яхши билиш совет халқининг сиёсий, иқтисодий ва маънавий бирлигини янада мустаҳкамлашга ёрдам беради.

Барча миллатларга мансуб совет кишиларининг рус тилини ўрганиши бизнинг мамлакатимизда ҳамма ғамхўрлик қиладиган ва эътибор берадиган иш бўлиб қолди. Рус тили ва адабиёти ўқитувчиларининг кўп минг кишилик отряди доимо кўпайиб бораётганлиги, уларнинг педагоглик маҳорати ошаётганлиги, барча ўқув юртларида таълим методлари ва воситаларини такомиллаштириш соҳасидаги актив ишлар, дарсликлар, луғатлар, методик адабиёт нашр этиш кенгайганлиги ва уларнинг сифати ошганлиги ана шунинг тимсолидир. Лениннинг мамлакатимиздаги ҳар бир гражданин «улуғ рус тилини ўрганиш имкониятини олиши»га эришиш тўғрисидаги орзуси муваффақиятли ушалмоқда. Сизларнинг конференциянгиз ҳам шу олижаноб вазифани ҳал этишга кўмаклашади.

Самарали ишлашингизни тилайман.

Л. БРЕЖНЕВ.

Тошкент. 1979 йил 22 май. «Рус тили — СССР халқлари дўстлиги ва ҳамкорлиги тили» II Бутуниттифоқ илмий-назарий конференциясининг президиуми.
В. Молгачёв фотоси.

БУТУНИТТИФОҚ ИЛМИЙ-НАЗАРИЙ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

РУС ТИЛИ—БАРЧА СОВЕТ КИШИЛАРИНИНГ ТАРИХИЙ МУЛКИ

Буюк ва қудратли рус тили... Тарих тақозоси билан у биринчи социалистик революция тили, дунёда биринчи кўп миллатли ривожланган социализм давлатининг, ўртоқ Л. И. Брежнев ибораси билан айтганда, совет халқини ташкил этувчи одамлар янги тарихий бирлигининг тили бўлиб қолди. Жамиятимиз коммунизм йўлидан ривожлана борган сайин, миллий тилларнинг ривожланиши билан бирга рус тилининг миллатлараро алоқа, қардош республикаларнинг халқлари ўртасида хўжалик ва маданий қурилиш тажрибасини баҳам кўриш, барча миллат ва элатларни ягона совет оиласининг муштарак маданий хазинасидан, жаҳон маданиятидан баҳраманд қилиш воситаси сифатидаги роли ҳам муттасил ошмоқда. Эндиликда рус тилини чуқур ўрганиш барча совет кишиларининг энг муҳим эҳтиёжи бўлиб қолган.

«Рус тили — СССР халқлари дўстлиги ва ҳамкорлиги тили» мавзуида 22 май куни Тошкентда очилган Бутуниттифоқ илмий-назарий конференцияси мана шу масалаларга бағишланди. Конференцияда мамлакатнинг олимлари, раҳбар партия ва совет ходимлари, маориф министрлари, олий ва ўрта махсус таълим министрлари, Ҳунар-техника таълими давлат комитетларининг раислари ва мутахассислари, мактаблар ва олий ўқув юртларининг раҳбарлари, область ижроия комитетлари раисларининг ўринбосарлари, касаба союз ва комсомол ходимлари, нашриёт, матбуот органларининг, радиоэшиттириш ва телевидениенинг вакиллари, рус тили ўқитувчилари Тошкентга келдилар.

Конференцияни ўтказиш ташкилот комитетининг раиси академик **М. Б. Храпченко** конференцияни очди. Кўп миллатли мамлакатимизда муваффақиятли равишда янги жамият қуришда, деди у, социалистик миллатларнинг ўзаро муносабати, мустаҳкам иттифоқи, маънавий-сиёсий бирлиги жуда катта аҳамиятга эгадир. Совет Иттифоқидаги барча халқлар ва элатларнинг муттасил ижтимоий-иқтисодий, маданий ўсиши бунинг асосидир. Миллий тилларнинг ғоят самарали ривожланиши бу жараённинг ажралмас қисмидир. Миллий тиллар билан узвий боғланган, уларга таянувчи рус тили миллатлараро алоқанинг, Ватанимиз халқлари дўстлигини янада мустаҳкамлашнинг синалган воситаси бўлишдек муҳим ролни бажармоқда. Айнан шу боисдан ҳам қардош иттифоқдош республикаларда рус тилини ўрганиш, ўқитиш ва оммалаштириш, унинг мамлакат социалистик миллатлари тиллари билан ҳамкорлиги масалалари кенг жамоатчиликнинг эътиборини ўзига жалб қилмоқда. Шу конференция чақирилишининг ўзи, унинг мўътабар состави, кўриб чиқиладиган проблемалар партиямизнинг, совет жамоатчилигининг ана шу масалалар амалий равишда ҳал этилишидан чуқур манфаатдор эканликларини таъкидлайди.

Конференция қатнашчилари умумий-сиёсий ва назарий проблемалар билан бирга асосий диққат-эътиборни рус тилини ўрганиш ва ўқитишни ҳар томонлама такомиллаштиришга доир амалий тавсияларга қаратаётганликлари ушбу конференциянинг муҳим хусусиятидир, деб таъкидлади у.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **Ш. Р. Рашидов**га сўз берилади. У КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Л. И. Брежневнинг «Рус тили — СССР халқлари дўстлиги ва ҳамкорлиги тили» Бутуниттифоқ илмий-назарий конференцияси қатнашчиларига йўллаган табрикномасини узоқ давом этган гулдурос қарсаклар остида ўқиб эшиттиради.

Леонид Ильич Брежневнинг табрикномаси, деди Ш. Р. Рашидов, рус тилини ўрганиш ва ўқитишни янада такомиллаштиришга чинакам ленинча муносабат руҳи билан суғорилган. — Бу табрикнома партиямизнинг совет кишиларини коммунистик онглилик руҳида тарбиялаш тўғрисидаги доимий ғамхўрлигининг ёрқин далилидир. Бу табрикнома барча партия ташкилотлари, совет маориф системаси учун жанговар ҳаракат программасидир, рус тилини ўрганиш ва ўқитиш ишини ҳар томонлама чуқурлаштиришнинг қудратли омилидир.

Табрикномадаги самимий, сидқидилдан айтилган сўзлар учун бизнинг азиз Леонид Ильич Брежневга, ўртоқлар, сизнинг номингиздан, Ўзбекистоннинг барча меҳнаткашлари номидан чуқур миннатдорчилик изҳор этишга ва унга сиҳат-саломатлик, совет халқининг бахт-саодати йўлидаги, тинчлик ва коммунизм ишининг тантанаси йўлидаги тинимсиз фаолиятида янгидан-янги шонли зафарлар тилашга ижозат бергайсиз.

Залдагилар бу сўзларни давомли қарсаклар билан кутиб оладилар.

Ш. Р. Рашидов «Бирлигимиз ва қардошлигимиз тили» мавзуида доклад қилди.

Сиз билан биз тўпланган давр — чинакам унутилмас бир даврдир, деб таъкидлади докладчи. КПСС XXV съезди қарорларини, ўнинчи беш йиллик режаларини амалга ошириш соҳасидаги актив, собитқадам иш — Ленин партияси, бутун совет халқи фаолиятининг ҳозирги мазмунини белгилаб турган асосий, бош белгидир. Съезд қарорлари ҳар биримиз учун жанговар ҳаракат программасидир, ўзимизнинг амалий ишимиз учун бизга ишонч ва илҳом бахш этиб турган манбадир.

Съезддан кейинги давр кўпгина ажойиб воқеалар билан нишонланди. СССР янги Конституциясининг, иттифоқдош ва автоном республикалар конституцияларининг қабул этилиши, Улуғ Октябрь 60 йиллигининг байрам қилиниши, ўнинчи чақириқ СССР Олий Советига ўтказилган сайлов партия билан давлат йилномасининг ёрқин саҳифаси, мамлакатимиз жаҳоншумул тарихий ютуқларининг, партия билан халқ бузилмас бирлигининг яққол намойиши, ленинча миллий сиёсатнинг ҳақиқий тантанаси бўлди.

Бу буюк воқеалар партиянинг бутун фаолиятига, мамлакатдаги барча жамоат ташкилотларининг ишига ўз таъсирини ўтказди. Совет жамиятининг ҳамма тарихий ғалабаларини, Совет Иттифоқининг юксак халқаро нуфузи ва обрў-эътиборини Ватанимиз меҳнаткашлари ҳақли равишда Ленин партияси билан боғламоқдалар. КПССнинг бутун фаолияти, бутун жаҳоншумул тарихий тажрибаси партиянинг халққа садоқат билан хизмат қилиб келаётганлигидан далолат беради.

Партия XXV съездининг, КПСС Марказий Комитети Пленумларининг қарорларида, ўртоқ Л. И. Брежневнинг асарларида ва нутқларида совет кишилари бунёдкорлик меҳнатининг улуғвор якунлари тўла-тўкис кўрсатилган, етук социализм жамияти чуқур ва атрофлича таърифланган, ҳозирги замон ижтимоий тараққиётининг, ташкилий ва сиёсий ишни такомиллаштиришнинг, социал ва маданий жараёнларни бошқаришнинг актуал проблемалари ишлаб чиқилган.

Идеология иши — коммунизм учун курашнинг муҳим жабҳасидир, партия ташкилотларининг омма орасида олиб борадиган ташкилотчилик ишининг таркибий қисмидир. КПСС Марказий Комитетининг «Идеологик, сиёсий-тарбиявий ишларни янада яхшилаш тўғрисида» яқинда қабул қилган қарорида бу ишнинг ғоят муҳим аҳамияти зўр куч билан таъкидланди. Бу асосий партиявий ҳужжатда етук социализм шароитидаги идеология, сиёсий-тарбиявий ишнинг бош йўналишлари, форма ва методлари кўрсатиб берилган, унинг совет кишилари коммунистик онглилиги ва ижодий активлиги даражасини оширишга, буржуа идеологиясига ва ахлоқига нисбатан муросасизлик руҳида тарбиялашга таъсирини янада кучайтириш вазифалари аниқ-равшан белгилаб берилган.

Ленин партиясининг оммани коммунистик руҳда тарбиялаш соҳасидаги кўп қиррали фаолиятида рус тилини ўрганиш ва ўқитиш масалалари муҳим ўрин олади. Ушбу Бутуниттифоқ илмий-назарий конференциясининг ўтказилиши КПСС Марказий Комитетининг рус тилини ўрганиш ва ўқитишни тобора такомиллаштириш проблемаларига доимий эътиборининг яққол тасдиғидир. Коммунистик қурилишнинг кўламлари кенгайиб бораётганлиги, социал-иқтисодий вазифалар билан ғоявий-сиёсий, меҳнат ва ахлоқий тарбия проблемаларини комплекс тарзда ҳал қилиш, совет турмуш тарзини пропаганда қилишни яхшилаш шуни тақозо этади.

Рус тили — улуғ Ленин тилидир, ғоят бой демократик ва революцион анъаналар, улуғвор маданият соҳиби бўлмиш баҳодир халқнинг тилидир. Бу — инсониятнинг энг яхши намояндалари асрлар бўйи орзу қилган янги жамият бунёдкорларининг тилидир. Бу — ҳозирги замон фани, техникаси ва маданияти тилидир. Рус сўзи — улуғ кўп миллатли давлатимизни бутун планетадаги кишилар билан боғловчи халқадир. Рус сўзи — тинчлик овозидир, халқларнинг тенглиги, қардошлиги ва дўстлигига, тинчлик ва социал тараққиёт манфаатлари йўлида уларнинг куч-ғайратларини бирлаштиришга қилинган эҳтиросли даъватдир.

Ушбу конференцияга рус тили соҳасидаги мутахассисларгина эмас, ғоят кенг жамоатчилик ҳам зўр қизиқиш билан қараётганлигининг боиси ҳам ана шунда. Шу сабабли ушбу конференциямизни барча совет халқлари турмушидаги муҳим воқеа, улар бирлашуви, дўстлиги ва ҳамкорлигининг яна бир ёрқин ифодаси, деб ҳисоблаш учун бизда ҳамма асослар бор.

Ҳозир дунёда икки ярим мингдан зиёд тил бор ва уларнинг ҳар бири халқнинг тарихи, унинг табиати, ишлаб чиқарувчи кучлари ва ишлаб чиқариш муносабатларининг хусусиятлари билан боғлиқ равишда ривожланмоқда. Улардан ҳар бирининг ўз фазилатлари ва бойлиги, ўз латофати ва нафосати бор, уларнинг ҳар бири халқ турмушининг ўзига хос хусусиятларини ифодалайди.

Шу билан бирга, Владимир Ильич Ленин уқтириб айтганидек, барча халқлар социал-иқтисодий ва маданий тараққиёти эҳтиёжлари энг ривожланган ва оммалашган тилларнинг халқаро алоқа тиллари — жаҳон тиллари бўлиб майдонга чиқиши заруратини шарт қилиб қўяди. Рус тили ҳам ана шулар жумласига киради. Рус тилининг бойлиги, юксак сифатларини ўтмиш ёзувчилари ва жамоат арбоблари доимо таъкидлаб келганлар. Фридрих Энгельс рус тилининг фазилатларини ҳамиша уқтирган эди. Владимир Ильич Ленин рус тилининг бойлиги, кучи ва гўзаллигини неча марталаб таъкидлаб ўтган. У рус тилига офарин айтибгина қолмай, шу билан бирга социалистик революция сари бораётган Россиянинг иқтисодий, сиёсий ва маданий ривожланишини чуқур билиш асосида Россия халқлари учун рус тилининг ҳозирги ва келажакдаги прогрессив аҳамиятини равшан тасвирлаб берди.

Ленин асарларининг тили — рус тили тарихидаги жуда муҳим ҳодиса, рус илмий ва публицистик нутқининг классик намунасидир. Унда табиат ва жамият тўғрисидаги, фалсафа, экономика, ҳуқуқ ва давлат, жаҳон ишчилар ҳаракати, пролетар революцияси ва социалистик идеология, илмий коммунизм масалалари тўғрисидаги марксча-ленинча фаннинг буюк ютуқлари ўз ифодасини топган.

Рус тилининг миллатлараро алоқа воситаси тилига айланиши — янги жамият қурилишининг объектив заруратидир, чунки социализм мамлакатдаги барча миллат ва элатларнинг биргаликдаги меҳнати, баҳамжиҳатлик ҳаракатлари билан барпо этилади. Барча миллат ва элатларнинг ҳақиқий тенглигига эришиш ва уни чуқурлаштиришни, барча миллий тилларни тенг ҳуқуқлилик ва ўзаро бойитиш асосида эркин ривожлантиришни, халқларнинг ўзаро ишончи, ҳар томонлама ҳамкорлиги ва ихтиёрий яқинлашуви муносабатларини ўрнатишни таъминлайдиган социалистик жамиятдагина шундай бўлиши мумкин. Айни шундай муносабатлар мавжуд бўлган тақдирда миллатлар ва элатлар ўзлари учун энг қулай бўлган битта тилни миллатлараро алоқа тили деб танлаб олишлари учун имконият вужудга келади. Хуллас, миллатлараро алоқа тили — социализмнинг моҳияти билан, миллатлар ва элатлар ўртасидаги сифат жиҳатдан янги муносабатлар билан боғланган ҳодисадир.

Миллатлараро алоқа тили миллий тилларни камситмайди ва чеклаб қўймайди. Аксинча, у ўз камолотида янги чўққиларга кўтарилишда ҳамма миллий тилларга ёрдам беради. Шу билан бирга рус тили СССРдаги барча миллат ва элатлар ривожи ва янада равнақ топишини жадаллаштиришнинг қудратли воситасидир. Шундай қилиб, миллатлар ва элатлар

(Давоми иккинчи бетда).

БУХОРО ОБЛАСТЬ ПИЛЛАЧИЛАРИНИНГ КАТТА МЕҲНАТ ҒАЛАБАСИ

Бухоро область қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари КПСС XXV съезди ва Ўзбекистон Компартияси XIX съезди тарихий қарорларини амалга ошира бориб, КПСС Марказий Комитетининг 1978 йил июль, ноябрь ва 1979 йил апрель Пленумлари қарорларидан илҳомланиб, ўнинчи беш йилликнинг тўртинчи йилида социалистик мажбуриятларни муддатидан аввал бажариш учун ўтказилаётган социалистик мусобақани авж олдириб, пилла тайёрлаш планини ва социалистик мажбуриятларини муддатидан илгари — 21 май куни бажардилар. Давлатга 3310 тоннадан кўпроқ ана шу қимматли хомашё сотилди, ҳар қути қурт уруғидан 65 килограммдан зиёд пилла олинди.

Олот, Пешку, Ромитан, Қоракўл, Ғиждувон, Свердлов районларининг пиллачилари давлатга пилла сотиш планини ва социалистик мажбуриятларини ошириб адо этдилар. Когон, Навоий, Қизилтепа, Бухоро, Шофиркон ва Вобкент районлари пилла тайёрлашга катта ҳисса қўшдилар.

Қоракўл ва Свердлов районларининг пиллачилари беш йиллик топшириқни тўрт йилда шараф билан бажардилар. Навоий ва Бухоро районлари зотли ипак қурти уруғи етиштирувчи совхозларининг коллективлари зўр ғайрат билан меҳнат қилдилар. Бунинг натижасида область хўжаликлари юқори сифатли ипак қурти уруғи билан таъминландилар. Область колхоз ва совхозларида ипак қуртини боқиш чоғида хлорелла суспензиясидан ва 82-«Барака-100» препаратидан кенг фойдаланилди, бу эса қуртларнинг пиллани барвақт ўрашини тезлаштирди ва барглардан рационал фойдаланишни таъминлади. Пиллани тозалаш вақтида ЧК-1 маркали 1500 дан зиёд машина ишлатилди. Пиллани саноат асосида боқишни ташкил этишнинг илғор методи янада кенг ривож топди. Ғиждувон районидаги «Гулистон», Қизилтепа районидаги «Ёш ленинчи» колхозлари, Ромитан районидаги «Ромитан» совхози пиллачилари СШК-50 махсус пиллачилик комплексларида пилладан мўл ҳосил етиштирдилар.

Ғиждувон районидаги Энгельс номли, Олот районидаги «Ленин йўли», Қоракўл районидаги «Бухоро», Пешку районидаги Куйбишев номли, Свердлов районидаги «Коммунизм» колхозлари, Ромитан районидаги «Октябрь 50 йиллиги», Навоий районидаги «Нарпай», «Гигант» совхозлари юқори кўрсаткичларга эришдилар. Бу хўжаликлар ҳар қути қурт уруғидан 80—90 килограммдан пилла олиб, социалистик мажбуриятларни анча ошириб бажарилишини таъминладилар.

Областнинг донгдор пиллачилари — Ўғилхон Кўччиева, Маъмура Шодиева, Абера Изатулаева, Турсун Абдуллаева, Сиддиқа Бозорова, Назорат Боқиева, Ойим Нурматова ва кўпгина бошқалар ҳар қути қурт уруғидан 120—130 килограмдан пилла топширдилар.

Пилла териб олиш ва давлатга топшириш давом этмоқда. Бухоро областининг пиллачилари ўз имкониятларини чамалаб кўриб, давлатга қўшимча равишда 700 тонна пилла топширишга қарор қилдилар.

ҲУРМАТ ТАХТАСИ

Пилла тайёрлаш планини муддатидан илгари бажарганлиги учун қуйидаги область республика «Ҳурмат тахтаси»га ёзилади:

Бухоро области (область партия комитетининг секретари А. К. Каримов, область ижроия комитетининг раиси У. Асатов, область комсомол комитетининг секретари Э. Ҳ. Зокиряев, область пиллачилик бошқармасининг бошлиғи Д. Р. Раҳимов).

ДЎСТОНА ВИЗИТ БИЛАН

ЧКП Марказий Комитети Президиуми билан ЧССР ҳукуматининг таклифига биноан, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин 22 май куни Москвадан Прагага дўстлик визити билан жўнаб кетди.

СССР давлат байроқлари билан безатилган Внуково аэродромида А. Н. Косигинни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико, КПСС Марказий Комитети секретари К. В. Русаков ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

(ТАСС).

РУС ТИЛИ — БАРЧА СОВЕТ КИШИЛАРИНИНГ ТАРИХИЙ МУЛКИ

(Боши биринчи бетда).

миллатлараро алоқа тилини ихтиёрий равишда қабул этиши уйдирма ҳодиса эмас, балки уларнинг иқтисодий, сиёсий ва маданий ривожланиш манфаатларига тўла-тўкис мос бўлиб тушадиган ҳаётий ва реал заруратдир.

Етук социализм шароитида рус тили ролининг ортишида сифат жиҳатдан янги босқич бошланади. Бу босқични миллий муносабатларнинг янада ривожланиши, миллатлараро алоқаларнинг жадаллашиши, фан-техника революцияси таъсирининг кенгайиши, барча миллат ва элатлар маънавий эҳтиёжларининг ўсиши тақозо этади.

Аввалги даврда бўлгани каби ҳозир ҳам мамлакатимиздаги миллий муносабатларда икки тенденция амал қилиб турибди. Бир томондан, ҳар бир социалистик миллат гуркираб, ҳар томонлама ривожланмоқда, иккинчи томондан, мамлакатимиз бутун ижтимоий турмуши социалистик негизда интернационаллашиши натижасида интернационализм байроғи остида миллатлар бир-бири билан тобора кўпроқ яқинлашмоқда. Миллатларнинг равнақ топиши ва ўзаро яқинлашиши — ягона объектив жараённинг бир-бири билан боғлиқ бўлган ва бирбирини тақозо этадиган икки жиҳатидир.

Ривожланган социализм шароитида халқларимиз ўртасидаги иқтисодий ҳамкорлик умумиттифоқ меҳнат тақсимоти асосида бирлашган, биргаликдаги, ялпи меҳнат формасини касб этди. Йирик халқ хўжалик объектлари қурилиши совет кишилари бирлашган меҳнатининг якунидир. Қуриқни ўзлаштиришдек тарихий ишда барча республикалар қатнашди. Мутлақо табиийдирки, бу жойларда рус тили барча миллат ва элатлар вакилларининг миллатлараро алоқа тили бўлди. Тольяттидаги автомобиль гигантини бутун мамлакат қурди. Бу ерда ҳам рус тили барча миллат ва элатлар вакилларининг алоқа тили, уларнинг куч-ғайратларини бирлаштириш тили бўлди. Ҳозир рус тили — БАМ ва КамАЗ тилидир, барча янги қурилишларимизнинг тилидир. Бинобарин, биз тўла асос билан айта оламизки, рус тили мамлакат олдида турган социал-иқтисодий вазифалар муваффақиятли ҳал этилишини таъминлайдиган муҳим моддий кучдир.

1966 йилги Тошкент зилзиласи оқибатлари тугатилганлиги СССР халқлари ҳамкорлигининг сифат жиҳатидан янги босқичи бўлди, рус тилининг ролини яққол кўрсатди. Совет Иттифоқидаги истисносиз барча республикаларнинг қардошларча ёрдами билан Тошкент қайтадан барпо этилди ва қудратли кўп миллатли Ватанимизнинг энг гўзал шаҳарларидан бирига айланди. Бу жойда ҳам рус тили уй-жой массивлари, мактаблар, маъмурий муассасалар, саноат корхоналарини барпо этган кишиларнинг жипслашиш, мустаҳкам ҳамкорлик қилиш тили бўлди. Ана шу фактларнинг ҳаммаси рус тили — халқларимиз дўстлиги ва қардошлиги, ҳамкорлиги ва ўзаро ёрдами тили эканидан яққол дарак беради.

Социалистик миллатлар учун иқтисодий омиллар билан бир қаторда халқнинг социал-сиёсий бирлигини янада мустаҳкамлаш ҳам муҳимдир. Халқларнинг миллатлараро ҳамкорлик тили бўлган рус тили шу бирликни ифодалаш ва мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Ҳозирги замон фан-техника революцияси шароитида рус тилининг фан асосларини, фан-техника тараққиёти ютуқларини ўрганиш воситаси сифатидаги роли анча кучайиб бормоқда.

Кишиларнинг янги, интернационал бирлиги — совет халқи юзага келганлиги мамлакатимиздаги миллий муносабатлар ривожининг буюк якуни бўлди.

«Тарихан янги социал ва интернационал бирлик — совет халқининг вужудга келганлиги, — деб таъкидлади ўртоқ Л. И. Брежнев, — мамлакатимизда ривожланган социализмнинг муҳим белгиси бўлиб, совет жамиятининг бир хиллиги ўсиб бораётганлигини кўрсатиб турибди, бу бирлик КПСС миллий сиёсатининг тантанаси бўлиб қолди. Бу эса бизда совет кишиларининг феъл-атвори, характери, дунёқарашидаги хусусиятларнинг социал ва миллий тафовутларига боғлиқ бўлмаган умумий манфаатлар аста-секин устун бўлаётганлиги ҳал қилувчи аҳамиятга молик эканлигидан далолат беради». Рус тили янги тарихий бирлик алоқасининг асосий воситасидир. Бу тил — барча миллат ва элатлар алоқасининг, улар ўзаро яқинлашувини жадаллаштиришнинг энг муҳим омилидир.

Мамлакат ривожининг жадал суръатлари ҳар бир халқнинг фойдали тажрибасини бошқа ҳамма халқларга нақадар тез ва оператив етказишга кўп жиҳатдан боғлиқдир. Тилларнинг бундай алоқаси икки тилликдан ҳар томонлама фойдаланиш йўли билан амалга оширилади. Бу ҳолат рус бўлмаган халқларнинг рус тилини эгаллашга интилиши муттасил ўсиб боришида намоён бўлмоқда. 1979 йилги Бутуниттифоқ аҳоли рўйхатининг дастлабки якунлари шундан далолат беради. Шу рўйхатнинг дастлабки маълумотларига қараганда, 1970 йилдагига нисбатан, яъни қиёсан қисқа муддат мобайнида рус тилини ўзининг она тили ёки иккинчи тили деб ҳисобловчи бошқа миллат кишилари сони кескин кўпайди. Бу эса рус бўлмаган халқларнинг рус тилини эгаллашга интилиши, уни билиши кўп миллатли совет давлатимиз барча гражданларининг жуда зарур эҳтиёжи бўлиб қолганлиги тўғрисидаги ҳақиқатни янги куч билан тасдиқлайди.

Икки тилликнинг оммалашуви моддий ишлаб чиқариш соҳасидагина эмас, маънавий ишлаб чиқариш соҳасида ҳам содир бўлмоқда. Етук социализм шароитида миллий маданиятлар мислсиз равнақ топиб, ўзаро яқинлашмоқда, инсоният ҳозирги маънавий тараққиётининг олий поғонаси бўлмиш ягона совет социалистик маданияти ҳар томонлама ривож топмоқда. Барча иттифоқдош республикалар, автоном областлар ва автоном округларнинг намояндалари рус тили воситаси билан совет ва жаҳон маданиятининг ҳамма ютуқларини эгаллаш имкониятига эгадирлар.

Икки тиллик адабиётга ҳам сингиб бормоқда. Ҳозир мамлакатимиздаги барча халқларнинг ёзувчилари чуқур миллий санъаткорлар бўлиб қолиш билан бирга интернационал аҳамиятга молик асарлар яратмоқдалар, улардан кўплари ўзларининг она тилида ҳам, рус тилида ҳам қалам тебрата оладилар.

Кейинги вақтларда чет эллар билан илмий, илмий-техник ва маданий алоқалар бениҳоя кенгайиб бораётганлиги муносабати билан СССР халқларининг рус тилини яхши билиш зарурати ва эҳтиёжи ортмоқда. Рус тили БМТнинг, кўпгина халқаро конгресслар, конференциялар ва симпозиумларнинг расмий тилларидан биридир.

Совет социалистик воқелиги социализм душманларининг икки тиллилик, рус тилининг оммалашуви миллий тилларнинг «миллий қиёфадан маҳрум бўлиши», уларнинг руслашишларини билдиради, деган алжирашларини батамом чиппакка чиқаради. Совет халқининг бирлиги миллатлар ва элатларнинг қандайдир ғайримиллий бирикмада қоришиб кетишини асло билдирмайди. Буржуа пропагандаси эса бизнинг давлатимизга халқларни зўрлик билан «ягона миллат»га бирлаштириш айбини тўнкашга уриниб, шу ҳақда дод-фарёд солмоқда.

Ожизона алам гирдобига тушган империализм маддоҳлари партиямизнинг миллий сиёсати гўё миллий маданиятлар ва тилларнинг қоришиб кетишига қаратилган, деб исботлашга уринмоқдалар. Турли-туман «советшунослар» мамлакатимиз халқларининг ўзаро муносабатлари ҳақиқий манзарасини ва аввало, уларнинг рус халқига нисбатан чинакам қардошларча муносабатини қасддан бузиб кўрсатмоқдалар. Улар миллатларнинг ўзаро яқинлашиши жараёнига путур етказиш мақсадида совет халқлари «руслаштирилмоқда», деб доимо вайсамоқдалар.

СССР халқларининг ленинча дўстлигига тинимсиз туҳмат ва бўҳтон ёғдираётган Пекин раҳбарлари империализм идеологлари билан бир ёқадан бош чиқариб ҳаракат қилмоқдалар. Шу билан бирга буюк давлатчилик, хончилик шовинизмига муккасидан кетган Пекин раҳбарлари Хитойнинг ўзидаги бошқа халқлар ва кичик элатларнинг миллий маданиятлари ҳамда тилларини оёқ ости қилиш сиёсатини ўтказмоқдалар.

Ленинча миллий сиёсат миллий тил проблемаларини ҳал этишда зўрликнинг ҳар қандай шаклларини рад этади. Ленинча миллий сиёсат принципларига асосланувчи СССРнинг янги Конституциясида барча миллатларга мансуб совет кишиларининг тенг ҳуқуқлилиги, жумладан, она тилидан ва СССР халқларининг бошқа тиллардан фойдаланиш имконияти билан, мактабда она тилида таълим олиш имконияти билан таъминланади, деб айтилган.

Миллатлараро алоқа тили, СССР халқлари дўстлиги ва ҳамкорлиги тили бўлган, шахсни ҳар томонлама камол топтириш, ёш авлодни интернационализм, совет ватанпарварлиги ва халқларнинг бузилмас дўстлиги руҳида тарбиялашнинг муҳим омили бўлган рус тилининг социал аҳамияти ўсиб бораётганлиги рус тилини ўрганиш соҳасидаги бутун ишнинг қўйилишини янада яхшилашни талаб қилади. Афсуски, рус тилини ўрганишга айрим жойларда лозим даражада аҳамият берилмаяпти. Ҳамма ёш ва касбдаги кишилар орасида рус тилини ўрганишнинг муҳимлиги тўғрисидаги тушунтириш иши ҳам ҳозирги замон талабларига доимо мувофиқ деб бўлмайди.

Ўзбекистон партия ташкилоти рус тилини ўрганиш ва ўқитиш масалаларига жуда катта аҳамият бермоқда. Кейинги йилларда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан республика Министрлар Совети мактабгача тарбия муассасаларида, мактабларда, техникумларда ва олий ўқув юртларида рус тилини ўқитишни яхшилаш тўғрисида бир қанча муҳим қарорлар қабул қилдилар. Халқ маорифи органлари шу қарорларга амал қилиб ва ота-оналарнинг ўтиниб қилган илтимосларига асосланиб, ўқувчиларнинг рус тилини чуқур ўрганишини таъминлаш соҳасида катта иш қилмоқдалар. Жумладан, миллий мактабларда биринчи синфдан бошлаб рус тилини ўқитиш жорий этилди, рус тилидан синфдан синфга кўчириш имтиҳонлари ўтказилмоқда, миллий мактабда рус тилини ўқитиш практикаси эҳтиёжлари ва ижобий тажрибани янада тўлароқ ҳисобга оладиган янги программа тайёрланди.

Бизнинг республикамизда рус тили она тили билан бир қаторда барча мактабгача тарбия муассасаларида, умумий таълим мактабларида, билим юртларида, техникумларда ва олий ўқув юртларида ўрганилмоқда. У асосий ўқув фанларининг биридир. Барча областларда рус тили ва адабиётини чуқур ўргатадиган интернат-мактаблар ҳамда она тилида ва рус тилида баб-баравар дарс бериладиган аралаш тилда ўқитиш мактаблари ташкил этилган.

Рус тили ва адабиётини ўқитишнинг ўқув-моддий базасини мустаҳкамлаш, рус тили кабинетларини жиҳозлаш ва уларни техникавий таълим воситалари билан таъминлаш соҳасида бир талай иш қилинди. Рус тилини ўргатишда дарс беришнинг ташкилий ўқув формалари билан бир қаторда оммавий ахборот воситалари — радио, матбуот, телевидение, шунингдек, йигит ва қизларнинг ҳамда катта ёшдагиларнинг мустақил ўрганиши, курсларда тўгаракларда тилни билиш савиясини ошириш ишлари жуда катта роль ўйнамоқда. Тажрибали муаллимлар билан илмий ходимларнинг рус тили дарсликлари, қўлланмалари, луғатларини вужудга келтириш соҳасида планли иш олиб борилмоқда.

Ўқитувчи кадрлар тайёрлашга катта эътибор берилмоқда. Ҳозир Ўзбекистон ўқув юртларида салкам 30 минг мутахассис рус тилидан дарс бермоқда. Ўн тўртта педагогика институтида, 3 та университетда, шунингдек ўрта махсус ўқув юртларида рус тили ва адабиёти муаллимлари тайёрланмоқда. Россия Федерацияси ва Украина олий ўқув юртлари ҳам бизнинг республикамиз учун шундай муаллимларни тайёрламоқда.

Партия ташкилотининг доимий эътибори натижасида республикамизда маҳаллий аҳоли орасида рус тилини яхши биладиган кишилар муттасил кўпаймоқда.

Ҳозир рус тилини ўқитишдек олижаноб вазифани адо этаётган ҳамма кишилар муваффақиятли ва самарали ишлаш учун жуда катта имкониятларга эгадирлар. Маркса-ленинча ижтимоий-сиёсий адабиётнинг бутун бойлиги уларнинг ихтиёрига бериб қўйилган. Бизнинг республикамизда В. И. Ленин тўла асарлар тўпламининг 43 томи, ўртоқ Л. И. Брежнев асарларининг 6 томлиги ўзбек тилига таржима қилиниб нашр этилган. Шу тилдаги ноёб фан-техника ва бадиий адабиёт рус тилини ўрганувчиларга хизмат қилмоқда.

Ўртоқ Л. И. Брежневнинг яқинда эълон қилинган «Кичик ер», «Тикланиш» ва «Қўриқ» хотира китоблари мамлакатимиздаги барча миллат ва элатларнинг улуғ рус халқи бошчилигидаги, улуғ Ленин партияси раҳбарлигидаги жанговар ва меҳнат жасоратининг яққол ва жозибадор намойишидир. рус тилининг имкониятлари битмас-туганмаслигининг тимсолидир.

«Социализм, — деб ўқиймиз «Қўриқ» китобида, — миллий республикалардан ҳар бири нақадар жадаллик билан ўсса, интернационаллашиш жараёни шу қадар яққолроқ намоён бўлишини аллақачон исботлаган». Леонид Ильич Қозоғистоннинг ёрқин мисолини кўрсатиб, қўриқнинг халқлар дўстлиги жонли тимсоли эканини, хайрбаракали омил эканини, шу омил таъсирида республика «юз тил планетаси» бўлиб қолганини ифодаловчи жозибадор образдан фойдаланади. Бу ажойиб образ катта умумлашма моҳиятга эгадир, чунки барча халқларимизнинг қардошларча дўстлиги ва ўзаро ёрдами коммунистик қурилишнинг объектив қонунияти бўлиб қолди.

Коммунистик қурилиш манфаатлари рус тилини ўрганиш ва ўқитишни янада такомиллаштиришни талаб қилади. Мактабгача тарбия муассасаларидан тортиб, олий ўқув юртлари, курслар ва тўгаракларгача таълимнинг ҳамма бўғинларида рус тилини ўргатишнинг янги форма ва методларини кенг миқёсда жорий этиш зарур. Таълимнинг техник воситаларини кенг қўлланиш, аҳолининг барча ёш категорияларига татбиқан икки тилликнинг социологик, педагогик, психологик ва лингвистик проблемаларига оид илмий-тадқиқот ишларини кучайтириш жуда муҳимдир.

Рус тилини ўрганиш ва ўқитишни янада такомиллаштириш катта сиёсий, умумдавлат, интернационал аҳамиятга моликдир. Бу масалани муваффақиятли ҳал этиш учун барча иттифоқдош республикалар мутахассисларининг тобора маҳкам ва мустаҳкам ижодий ҳамкорлигини йўлга қўйиш зарур. Кучларни ана шундай бирлаштириш СССРдаги миллатлар ва элатларнинг миллатлараро алоқа воситаси бўлган рус тилини ўргатишда янада кўпроқ муваффақиятларга эришиш имкониятини беради.

Ш. Р. Рашидов докладини тугатар экан, бундай дейди: Бизнинг буюк кўп миллатли Ватанимиз баҳодирона одим ташлаб олға бормоқда, бизнинг келажагимиз порлоқ ва гўзал, мақсадларимиз — равшан ва олижаноб, коммунизм йўлидаги ҳаракатимиз — енгилмасдир. Манфаатлар ва идеаллар муштараклиги билан бирлашган Советлар мамлакатининг барча миллат ва элатлари мислсиз социал-иқтисодий ва маданий қурилиш билан шуғулланмоқдалар. Бу қурилишни муваффақиятли амалга оширишда бизнинг буюк бойлигимиз, барча совет халқларини жипслаштириш ва бирлаштиришнинг қудратли воситаси бўлган рус тили жуда катта роль ўйнайди.

Леонид Ильич Брежневнинг конференция қатнашчиларига йўллаган табрикномаси, деди СССР Фанлар академиясининг вице-президенти **П. Н. Федосеев**, конференциянинг аҳамиятини оширади, интернационал алоқа ва ҳамкорлик шароитлари ҳамда воситаларини янада ривож топтириш вазифалари ва истиқболларини ленинча равшан ва яққол очиб беради.

Иттифоқдош республикалардан бирининг пойтахти, бой интернационал анъаналари бўлган шаҳар, қадимги туркий тил маданиятининг марказларидан бири кўп миллатли совет жамиятимиз шароитида миллатлараро алоқа тилини ўрганишга бағишланган илмий-назарий конференция ўтказиладиган жой бўлаётганлигининг ўзига хос қонунияти бор. Рус тили тарихан ва амалий жиҳатдан шундай тилдир. Ишида барча иттифоқдош республикаларнинг вакиллари қатнашаётган бундай конференция ўтказилишининг ўзида ҳам катта ижтимоий-сиёсий маъно бўлиб, социал тараққиётнинг, Совет Иттифоқи халқларининг қардошларча дўстлигини мустаҳкамлашнинг муҳим омили сифатида, меҳнаткашларни интернационал руҳда тарбиялаш шарти сифатида рус тилининг роли ортиб бораётганлигини тушунишга имкон беради.

СССРдаги миллий муносабатлар бир томондан ҳар бир миллатнинг ҳар томонлама равнақ топиши билан, иккинчи томондан уларнинг қонуний яқинлашиш ва ҳамкорлик қилиш жараёни билан характерланади, бу эса мамлакатимиздаги барча халқлар эркин ва тенг ҳуқуқли ривожланаётганлигининг реал далилидир. Ленинча миллий сиёсат туфайли барча социалистик миллатлар ўзининг иқтисодий, ижтимоий ва маънавий тараққиётида, шу жумладан, миллий маданият ва тилларини ривожлантириш соҳасида жуда катта муваффақиятларга эришдилар. Шунинг учун ҳам миллий муносабатларни ривожлантиришнинг ҳозирги босқичида интернационал ва миллий манфаатларни узвий равишда қўшиб олиб бориш ҳар сафар улар ўртасида ҳаётнинг ўзи олға сураётган янги алоқа шаклларини ривожлантириш ва топиш асосий вазифа бўлиб қолади.

Шу жиҳатдан миллатлараро алоқа тили, СССР халқлари дўстлиги ва ҳамкорлиги тили умумсовет кўп миллатли маданиятини янада ривожлантиришнинг энг муҳим воситаси сифатида алоҳида роль касб этади.

Ривожланган социализм жамиятида рус тилини билиш мамлакатимиздаги барча халқларнинг тараққиёт ва равнақ топиш манфаатларидаги ажралмас бир эҳтиёж бўлиб бормоқда ва улар миллатлараро муомала воситаси сифатида ихтиёрий равишда рус тилини танлаётганликлари мутлақо табиий бир ҳолдир.

Совет Ўзбекистонининг пойтахти — Тошкент ҳақиқатда ҳам шундай марказлардан биридир. Кейинги йилларда бу шаҳарда рус тили ўқитишни оммалаштириш ва такомиллаштириш тажрибасини ўрганиш ва умумлаштиришга бағишланган ва катта умумиттифоқ аҳамиятига эга бўлган илмий практик конференциялар ўтказилди.

Бундай марказни яратишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг, Марказий Комитет биринчи секретари Ш. Р. Рашидовнинг катта хизматлари бор. Ўртоқ Рашидов республикада миллатлараро алоқа воситаси сифатида рус тилини ўрганишга доир ишларнинггина эмас, шу билан бирга ҳозирги конференциямиздагидек Бутуниттифоқ аҳамиятидаги тадбирларни ташкил этишда ташаббус кўрсатди.

СССР Фанлар академиясининг президиуми рус тилини ишлатиш проблемасига ниҳоятда муҳим аҳамият берган ҳолда Фанлар академиясининг етакчи тилшунослик институтларида рус тилини илмий жиҳатдан ишлаб чиқишга, айниқса, шу соҳадаги илмий тадқиқотларни иттифоқдош республикаларнинг илмий муассасалари билан координация қилишни яхшилашга кўмак берувчи самарали чораларга доимий диққат-эътибор бермоқда. СССР Фанлар академиясининг рус тили институти ва СССР Фанлар академиясининг тилшунослик институти, Педагогика фанлар академиясининг илмий муассасалари, Маориф министрлиги ҳамда Олий ва Ўрта махсус таълим министрлиги билан қалин алоқада бўлиб иттифоқдош республикалардаги мактаблар ва олий ўқув юртлари учун рус тилида дарсликлар, қўлланмалар, типовой ўқув программалари яратиш борасидаги ишларни активлаштирмоқда. Академиянинг етакчи институтлари рус тили назарияси ва тарихи борасида тайёрлаган ва нашр этган фундаментал асарлар, шунингдек, ҳар хил типдаги ва амалий аҳамиятдаги луғатлар бутун мамлакат кўламида рус тили ўқитиш ва ўргатишни яхшилашга ўтишга имкон берувчи илмий асос яратди.

Иттифоқдош республикалар Фанлар академиялари тилшунослик институтларининг актив иштирокида амалга оширилган «Миллатлараро муомала воситаси сифатида рус тилининг роли» мавзуида тадқиқот ва амалий тадбирларининг республика амалий программаларини илмий жиҳатдан ишлаб чиқиш Фанлар академияси координацияловчи фаолиятининг муҳим якуни бўлди. Украина, Ўзбекистон, Белоруссия, Озарбайжон, Литва, Молдавия, Қирғизистон, Эстония, Арманистон, Туркманистон, Тожикистон Фанлар академияларида, шунингдек, СССР Фанлар академиясининг Доғистон, Бошқирдистон филиалларида очилган ихтисослаштирилган бўлимлар мана шу программаларга мувофиқ иттифоқдош республикаларнинг мактаблари ва олий ўқув юртларига илмий-методик ёрдам бериш ишига киришди.

Июнь ойининг бошларида Тбилисида иттифоқдош республикалар Фанлар академияларининг илмий фаолиятини координациялаш кенгашининг навбатдаги сессияси бўлади. Бу сессияда социалистик миллатларни ривожлантириш ва яқинлаштириш назарий проблемалари муҳокама қилинади. Шу мажлисда ҳам тил тараққиёти масалаларига катта эътибор берилади, деб ўйлаймиз.

Ушбу конференция ўз олдига қўйган вазифаларни бажаради ва умумдавлат аҳамиятидаги проблемаларни ҳал этишга муносиб ҳисса қўшади, деб ишонч билдиришга ижозат бергайсиз.

СССР маориф министри **М. А. Прокофьев** конференцияда «Иттифоқдош республикаларда рус тилини ўрганиш ва ўқитишни янада яхшилаш йўллари» мавзуида доклад қилди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Л. И. Брежневнинг конференция иштирокчиларига йўллаган табрикномаси ҳаммамизни руҳлантирмоқда, дейди министр. Барча совет кишилари миллатлараро алоқа тили сифатида ўз ихтиёрлари билан қабул қилган рус тилини яхши эгаллаб олишда халққа ёрдам бермоқ учун куч-ғайратларимизни кўпайтириш ана шу самимий табрикномага берилган жавоб бўлади.

Рус тилини оммалаштиришдаги муваффақиятлар жуда катта. Кўпгина болалар боғчалари ва мактабларда, профессионал, ўрта махсус ва олий ўқув юртларида миллионлаб кишилар рус тилини ихтиёрий равишда эгалламоқдалар. Олий ўқув юртларида тайёрланган юз минглаб мутахассислар уларга ёрдам бермоқдалар. Университетлар ва педагогика ўқув юртлари рус тили ва адабиёти факультетлари ҳамда бўлимлари муносиб обрў-эътибор қозонган. Республикаларда шу соҳада кўпгина йирик мутахассис олимлар камол топди. Дарсликлар ва китоб фонди бойиди.

Рус тилини ўқитиш масалалари иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетларининг диққат марказида турибди. Уларнинг кўпчилиги шу масала юзасидан кенгайтирилган қарорлар қабул қилишган. Бу қарорлар ўқув юртлари билан оммавий ахборот воситаларининг фаолиятида амалга оширилмоқда. Ўлкалар, областлар, районларнинг партия комитетлари, халқ депутатлари Советлари рус тилини ўқитишни намунали йўлга қўйиш учун кўпгина фойдали ишлар қилмоқдалар.

Ана шуларнинг ҳаммаси аҳолига ва аввало ёшларга рус тилини ўрганишда ёрдам бериш ишини янада яхшилашга баракали таъсир ўтказмоқда.

Биздан мактабларда ва бошқа ўқув юртларида таълим курсини тугаллаётган барча ёшлар рус тилини яхши эгаллаган бўлишини таъминлаш талаб этилади. Хўш, бунга эришишнинг йўллари қандай? Илғор тажриба нималардан далолат беради? Ўртага қўйилган мақсадга эришиш учун нималар қилиш керак?

Педагогика фани ва практикасида шу нарса аниқланганки, бола иккинчи тилни қанчалик барвақт ўргана бошласа, у ана шу тилни шунчалик муваффақиятлироқ эгаллаб олади. Икки тилда сўзлашадиган оилаларда гўдак жуда ёшлигиданоқ кўп ҳам қийналмай ана шу тилларни ўзлаштириб олиши яхши маълум. Она тилини эгаллашда етарлича малака ҳосил қилмай туриб, иккинчи тилни ўрганишнинг мақсадга мувофиқлиги тўғрисида баъзан билдиралаётган ишончсизлик ҳозирги замон фани нуқтаи назаридан асоссиздир.

Мамлакатимизда кенг ривож топган мактабгача тарбия муассасалари системасида бу соҳада қулай имкониятлар очилмоқда. Украина, Ўзбекистон, Грузия, Молдавия иттифоқдош республикаларида, Бошқирдистон, Якутия АССРда ва бошқа баъзи республикаларда муайян тажриба тўпланган. Ўзбекистон ССРда катта ёшдаги группаларнинг минглаб болалари рус тили билан мунтазам шуғулланмоқдалар.

Миллий болалар боғчаларининг тарбиячилари иш методлари юзасидан қўшимча маълумотларни олиб, махсус ажратилган вақтда ўзлари болалар билан рус тилида шуғуллана олишлари учун рус тилини етарли даражада эгаллаб олишлари лозим. Лекин бунинг учун биринчидан, педагогика билим юртларида ўқув жараёнини шундай ташкил этиш кераккки, бу ўқув юртларини битириб чиқувчилар рус тилини яхши гаплашадиган бўлсин ва иккинчидан, ишлаётган тарбиячиларга болаларга рус тилини ўқитиш методларини мунтазам суратда ўргатиб бориш талаб этилади. Ўқитувчи ва мураббийларни она тилини ҳисобга олган ҳолда махсус ишлаб чиқилган методик қўлланмалар тўплами билан таъминлаш зарур.

Ўқувчиларнинг мактабда бир маромда ўқиб кетишини таъминламоқ учун, афтидан, мактабгача тарбия муассасаларига қатнамайдиган болалар учун тайёрлов синфларини имкони борича кўпайтириш лозим. Бу соҳада муайян тажриба орттирилган.

Ҳозирги вақтда турли республикаларнинг бошланғич мактабларида рус тилини ўқитиш турли вақтларда бошланади. РСФСРнинг автоном республикаларида, Ўзбекистон, Грузия, Арманистон иттифоқдош республикаларида рус тилини биринчи синфнинг биринчи ярим йиллигидан, бошқа республикаларда эса биринчи синфнинг иккинчи ярим йиллигидан ёки иккинчи синфдан ўқитила бошлайди. Эҳтимол давомийлик принципига амал қилиб, рус тилини мактабларда ўқув машғулотлари бошланиши биланоқ ўқитилаётган республикаларнинг тажрибасини ўрганиш керакдир.

Мамлакат мактабларида рус тили ва адабиёти ўқитувчиларининг катта отряди ишламоқда. Дарсликлар ва қўлланмалар уларнинг меҳнати ва методист олимларнинг меҳнати билан яратилган. Кейинги вақтларда республикаларда чиқарилган программалар ва дарсликларнинг анализи улар бир қанча ижобий фазилатларга эга эканлигини: чунончи, таълимнинг амалий йўналиши кучайганлигини, рус тили ва миллий тиллар типологияси ҳисобга олинишини ва бошқа бир қанча сифатларни борлигини кўрсатади. Кўпгина республикаларда ва марказда шу профилдаги ўқитувчилар учун мўлжалланган махсус методик журналлар ва бошқа нашрлар чиқарилмоқда, шунингдек кўплаб методик адабиёт чоп этилмоқда.

Ота-оналар ва ҳатто ўқувчиларнинг ўзлари ҳам биздан рус тилини шунчаки ўқитишни эмас, балки ўқув жараёнини шундай ташкил этишни талаб этмоқдаларки, бунинг натижасида тўлиқ ўрта маълумот олаётган ёшлар рус тилини бемалол эгаллаб олишган бўлсин, сиёсий, бадиий адабиётни ва ўзига тушунарли техника адабиётини ўқийдиган, оғзаки нутқни тушунадиган, ўз фикрини рус тилида ўзи ифодалай оладиган бўлсин. Рус тилини ўқитиш шу ўқув предметининг тарбиявий мақсадларига — тил воситалари билан ўқувчиларда коммунистик дунёқарашни шакллантириш мақсадларига тўла даражада мос келишига эришмоқ зарур.

Докладчи рус тилини ўқитишни ташкил этишда ҳали мавжуд камчиликларга конференция қатнашчиларининг эътиборини жалб қилади. У Литва ССРдаги Байсогал ўрта мактабининг тажрибасини мисол қилиб келтиради. Бу — тузуккина қишлоқ мактаби бўлиб, педагог кадрлар, шу жумладан рус тили ўқитувчилари билан таъминланган. Бу ерда рус тили ўқув кабинетлари ташкил этилган, синфдан ташқари ишга катта эътибор берилмоқда. Шундай бўлсада етарлича самарага эришилмаяпти: ўқувчиларнинг кўпчилиги тегишли сўзлар минимумини етарлича эгаллаб олишмаган, жавоб берганда аранг жумла тузишади. Хўш, бунга сабаб нима? Сабаб шундаки, таъбир жоиз бўлса, мактабдаги рус тили дарслари оғзаки ва ёзма нутқни ривожлантиришга зарар етказган ҳолда программалаштирилган, деб айтиш мумкин. Айрим дарсларда турли грамматик категорияларни юзаки аниқлаш ва ўрганишга 12 минутдан 30 минутгача вақт ажратилади. Назарий маълумотлар тилни актив суратда эгаллаб олиш учун зарур бўлган даражада маълум қилиниши керак, деган асосий қоида унутиб қўйилган.

Мавжуд камчиликлар кўп даражада таълим-методик ҳужжатлардаги нуқсонларга боғлиқдир. Кўпгина мавжуд дарсликлар иккинчи даражали грамматик материал билан тўлган. Рус тили янги дарсликлари учун асос қилиб олинган илмийлик принципи баъзида нотўғри тушунилади. Ҳозирги замон тил назариясига хос бўлган иборалар ва тушунчалар ҳеч эҳтиёж бўлмаган ҳолда ўқув адабиётига киритилмоқда.

Маълумки, мактабда рус тилини ўрганиш рус ва совет адабиёти курси билан чамбарчас боғланган. Асарларни ёки уларнинг бир қисмини ўз ичига олган хрестоматиялар рус тилида нашр этилган. Барча иттифоқдош ва автоном республикаларда рус ва совет адабиётидан ўқув қўлланмалари яратиш соҳасида муайян ижобий тажриба тўпланган. Лекин бу қўлланмаларнинг кўплари етарли даражада мукаммал бўлмай мазкур предметнинг тарбиявий ва маърифий мақсадларига тўла мос келмайди.

Рус тили ўқитувчиларига кўпроқ ёрдам бермоқ учун рус тили кабинетлари ташкил этиш ва уларни жиҳозлаш тўғрисида ғамхўрлик қилиш керак. СССР Маориф министрлиги ўрта, тўлиқсиз ўрта ва бошланғич мактаблар учун шундай кабинетларнинг типовой рўйхатларини тасдиқлади. Қўлланмаларнинг бир қисми марказлаштирилган тартибда, бошқа бир қисми эса республикаларда тайёрланиши кўзда тутилмоқда.

Рус тилида ёзилган асарлардаги инсоний тафаккур бойликлари сари ёшларга йўл очиб бераётган минглаб камтарин меҳнатчилардан биз ҳаммамиз миннатдормиз. Шу билан бирга ишлаётган ўқитувчилар малакасини ошириш ва ёш кадрларни тайёрлаш тўғрисида ғамхўрлик қилиш муҳимдир.

Ҳозирги вақтда бошланғич синфлар ўқитувчиларини тил жиҳатдан тайёрлаш сифатида энг кўп қийинчиликка дуч келинмоқда. Афтидан бу масалани ҳал этишнинг икки йўли бор. Юқори синфларнинг рус тили ўқитувчиларини Қозоғистон, Эстония, Озарбайжон ва бошқа иттифоқдош республикаларда амалга ошириш мўлжаллангандек, имконият доирасида мактабларнинг бошланғич синфларида тилдан дарс беришга жалб этиш ва иккинчидан бошланғич синфларда ишловчи ўқитувчиларни дарсларни мустақил олиб бориш учун тайёрлаш мақсадида шу ўқитувчиларнинг рус тили соҳасидаги малакасини ошириш керак бўлади. Бошланғич мактаб ўқитувчиларининг тилни билишга қараб табақалаштирилган ҳолда малакасини ошириш махсус курсларини планлаштирган бир қанча областлар ва республикаларнинг тажрибасини оммалаштириш лозим. Рус тили ўқитувчиларини тайёрлашнинг сифат жиҳатлари зўр ғамхўрлик қилинишини талаб этади.

Бир қанча республикаларнинг тажрибаси шуни кўрсатадики, икки тилда ўқитиладиган мактабларни ташкил этиш интернационал тарбияга ва рус тилини ўқитишга муваффақиятли суратда кўмаклашмоқда. рус тилидан кўпроқ дарс бериладиган мактабларни ривожлантириш ҳам эътиборга сазовордир. Ўзбекистон, Эстония ва бошқа республикаларда шундай қилинмоқда.

Синфдан ташқари тадбирларни рус тилида ўтказиш жуда катта наф бермоқда. Бир қанча республикаларда ҳозирдаёқ анъана бўлиб қолган рус тили кунларини ўтказиш миллий мактаб шароитида алоҳида аҳамият касб этади. Рус тили кунларини тайёрлаш ва ташкил этиш мактабдаги бутун педагоглар коллективининг биргаликда ишлашини тақозо этади. Мактаб, мактаблараро, район, область ва республика олимпиадалари ҳамда фестиваллари рус тилини ўрганишга қизиқишни кучайтиришда катта омилдир.

Табиийки, рус тилини ўқитишни янада такомиллаштириш актуал илмий тадқиқотларни авж олдиришга боғлиқдир.

Ҳозирги вақтда мамлакатдаги бутун ёш авлод мактабларда таълим олмоқда. Тилни бемалол эгаллаб олиш учун пойдевор мактабда яратилади. Шу билан бирга мактаб билан шундан кейинги ўқув юртлари ўртасидаги давомийлик ғоят муҳим аҳамиятга эгадир. Ҳунар-техника мактаби, ўрта махсус ўқув юртлари, ниҳоят олий ўқув юртлари рус тили соҳасидаги билимларни мустаҳкамлайди, кенгайтиради, ривожлантиради. Мазкур ўқув юртларининг ўзига хос хусусиятлари бор.

СССР Олий ва Ўрта махсус таълим министрининг ўринбосари **Н. С. Егоров** сўзга чиқади. У бундай деди: кўп миллатли коллективларда ишлайдиган бўлажак мутахассислар учун рус тилини эгаллаш жуда муҳим эҳтиёждир. Бунинг устига рус тилини тўлиқ эгаллаш уларнинг замон билан ҳамнафас одим ташлашларига, фан, техника ва маданиятнинг энг янги ютуқларидан ҳамиша хабардор бўлиб туришларига имкон беради. Рус тилини яхши эгаллаш ёш мутахассисларни социалистик интернационализмнинг юксак принциплари руҳида тарбиялашга кўмаклашади.

Коммунистик партия ва Совет ҳукумати рус тилини ихтиёрий ўрганишга, уни эгаллаб олиш учун яхши шарт-шароитлар яратишга жуда катта аҳамият бермоқдалар. Барча ўқув юртларини малакали ўқитувчилар билан таъминлаш улардаги ўқувчиларга рус тилини ўқитишни муваффақиятли йўлга қўйишнинг муҳим шартидир. Педагогика билим юртини битириб чиқаётган мутахассисларни тайёрлаш савиясини ошириш учун кейинги вақтларда ўқув планларини қайта кўриб чиқиш тадбирлари амалга оширилди, бу планларда рус тилини ўқитиш соатлари кўпайтирилди, шу предмет бўйича битириш имтиҳонлари жорий этилди. Олий маълумотли ўқитувчилар тайёрлаш учун рус ва она тилларини ўрганиш билан боғлиқ ихтисослар бўйича ўқув планлари қайта кўриб чиқилди.

(Давоми учинчи бетда).

Суратда: конференциянинг мажлислар зали.

А. Авазов ва Р. Шамсутдинов фотоси. (ЎзТАГ).

РУС ТИЛИ—БАРЧА СОВЕТ КИШИЛАРИНИНГ ТАРИХИЙ МУЛКИ

(Боши биринчи ва иккинчи бетларда).

Министрлик миллий мактаблар учун рус тили ўқитувчиларини тайёрлашга алоҳида эътибор бермоқда. Иттифоқдош ва Автоном республикаларнинг ўнлаб педагогика институтларида ана шундай кадрлар тайёрланмоқда. Совет Иттифоқининг барча университетларида (Красноярск ва Ярославль университетлари бундан мустасно) рус тили ва адабиёти ўқитувчилари тайёрланмоқда.

Н. С. Егоров рус тили ўқитувчиларини тайёрлаш соҳасида олиб борилаётган ишларни атрофлича анализ қилди, бу ишни янада такомиллаштириш, шу муҳим соҳада мавжуд бўлган камчиликларни тезроқ тугатиш учун министрлик кўраётган чора-тадбирлар тўғрисида гапирди. Ўқув юртлари тажрибасини ўзаро ўрганишни кенг жорий этиш, етакчи олий ўқув юртлари ва илмий тадқиқот институтларидаги олимларни муайян даражада яхши тайёргарлик кўрган мутахассислар ҳозирча етишмаётган ўқув юртларига командировкага юбориш керак. Рус тили кафедраларининг моддий базасини мустаҳкамлаш лозим.

Барча олий ўқув юртлари ва ўрта махсус ўқув юртларининг коллективлари студентлар ва ўқувчиларга рус тилини ўқитиш ва шу тилдан дарс берувчи мутахассисларни тайёрлаш соҳасида ўз олдиларида турган масъулиятли вазифаларни амалга оширишда юксак уюшқоқлик, активлик намуналарини кўрсатадилар.

СССР ҳунар-техника таълими давлат комитетининг раиси **А. А. Булгаков** минбарга чиқади. Партиянинг XXV съезди, деди у, ҳунар-техника таълими системаси олдига юқори малакали ишчилар тайёрлашни таъминлаш вазифасини қўйди. Бу ерда гап ўрта маълумотли ишчилар тайёрлаш, юксак ғоявий-сиёсий ва маданий-техникавий савияда бўлган ҳар томонлама уйғун камол топган, ижодий активлиги, юксак онглилиги ва гражданлик етуклиги билан намуна бўлувчи ишчилар тайёрлаш тўғрисида бораётир. Рус тилини билиш ишчилар синфи ёш авлодини мамлакатдаги барча меҳнаткашлар билан бирга коммунистик жамият қуришга тайёр ва қодир қилиб тарбиялашга ёрдам беради. Рус тили ҳунар-техника билим юртларини битириб чиқувчиларни фан-техника тараққиётининг ютуқларига янада тўлароқ ва кенгроқ жалб этишга, уларни меҳнат коллективларининг ишлаб чиқариш ва ижтимоий-сиёсий ҳаётида янада активроқ қатнашишига кўмак беради. Коммунизмнинг улкан қурилишлари, Сибирь ва Узоқ Шарқ, Ноқоратупроқ зона районларини ривожлантириш, бу ерларда барча иттифоқдош республикалар ёшларининг ватанпарвар бўлиб қатнашувлари ёш ишчилар учун рус тилини билишнинг аҳамиятини янада баландроқ кўтаради.

Ҳунар-техника таълими системасида, деди нотиқ, рус тилини ўрганиш ва ўқитишни такомиллаштириш масалаларига алоҳида эътибор берилмоқда. Барча иттифоқдош ва автоном республикалардаги, миллий округлар ва областлардаги ҳунар-техника билим юртларининг ўқувчилари рус тилини зўр иштиёқ билан ихтиёрий равишда тўлароқ ва чуқурроқ ўрганишга ҳаракат қилмоқдалар. Жумладан, бу ерда, Тошкентда биз бир қанча ўқув юртларида бўлдикки, уларда мазкур предметни ўрганиш тўғрисида айни шундай алоҳида ғамхўрлик қилинади. Ўзбекистон, Қозоғистон, Озарбайжон, Қирғизистон, Тожикистон ва бошқа республикалардаги кўпгина ҳунар-техника билим юртларида рус тилини ўргатиш ўқув программасининг доираси билангина чекланиб қолмаяпти. «Рус тили кунлари»ни ўтказиш билим юрти практикасига маҳкам сингиб кетган бўлиб, барча ўқув ишлари ва синфдан ташқари ишлар, билим юртининг ўзидаги рус тили конкурслари, республика фестиваллари, олимпиадалари ва бошқа кўп тадбирлар мана шу тилда ўтказилмоқда.

Ҳунар-техника таълими системасининг ходимлари ўзларининг интернационал бурчларини бажара бориб қардош социалистик мамлакатлар ва ривожланаётган мамлакатлар учун ишчи кадрлар тайёрлаб бераяптилар. Чет эллик ўқувчилар ҳам рус тилини ўрганиш курсини битираяптилар, рус тилининг лексикаси ва синтаксисини, рус тилида оғзаки нутқ ва ёзув малакаларини эгаллаяптилар, махсус адабиёт, шунингдек, сиёсий ва бадиий адабиёт, газета ва журналлар ўқийдиган бўлаяптилар.

СССР Педагогика фанлари академиясининг президенти **В. Н. Столетов** иттифоқдош республикаларнинг мактабларида педагогика фани ва рус тили ўқитишни ривожлантириш баъзи масалаларига тўхталди. У олимлар рус тилининг еттита зарур минимум луғатларини тузиб чиққанликларини ва шулар асосида рус тилидан типовой программа ишлаб чиқилганлигини маълум қилди. Типовой дарсликлар, турли ўқув луғатларининг вариантлари тузилмоқда, техникавий ўқитиш воситалари такомиллаштирилиб борилмоқда. Иттифоқдош ва автоном республикаларнинг мактабларида рус тилини ўқитиш методикаси принциплари фундаментал тадқиқ этила бошланди.

Бажарилган илмий тадқиқотлар ҳажми каттагина бўлишига қарамай, олимлар ҳали совет мактабларидан кўп қарздордирлар. Миллати рус бўмаган ўқувчиларни рус тилига ўргатишнинг энг мақбул системасини яратиш ҳозирги кунда ҳам методистларнинг асосий вазифаси бўлиб турибди. Рус тилининг СССР халқлари миллатлараро муомала тили сифатида ишлатилаётганлиги ўрганилмоқда, рус тилининг лингвистик баён принциплари ва усуллари педагогика нуқтаи назаридан туриб ишлаб чиқилмоқда. Рус тили ва она тили қиёсий, типологик ва қиёсий-тарихий тадқиқ этилмоқда. Ўқувчиларнинг русча нутқини активлаштириш методлари ва усулларини ишлаб чиқишга катта эътибор берилмоқда.

Ўқитиш жараёнини бошқариш учун бир-бири билан қиёсланган ўқитиш воситаларининг координация этилган ягона системаси зарур типовой программага асосланган дарслик мана шу системанинг ташкил этувчи ўзаги бўлиб хизмат қилади. Бу комплекс методик қўлланмаларни, эшитиш ва кўришни яққоллаштирувчи материалларни, тарқатиладиган дидактик материални, турли типлардаги ўқув луғатларини ҳам ўз ичига олади. Тайёрлов синфлари ва биринчи синфлар учун ўқув-методик комплекслар тузиб чиқилган бўлиб, улар мактабларда тажриба текширувидан ўтмоқда. Комплексларни тўла ҳажмда тезроқ поёнига етказиш чоралари кўрилмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг яқинда қабул қилган «Идеологик, сиёсий-тарбиявий ишларни янада яхшилаш тўғрисида»ги қарори асосида ўқитиш жараёнида тарбия масалалари алоҳида аҳамият касб этади. Ўқув программалари ва дарсликларига мамлакатшунослик ва ўлкашунослик материалини мунтазам равишда киритиб бориш таълим-тарбия вазифаларини комплекс равишда ҳал этиш йўлларидан биридир. Меҳнаткашларни ватанпарварлик ва интернационализм руҳида тарбиялаш вазифалари алоҳида эътиборга сазовордир.

Социалистик маданиятни ривожлантиришда рус тили ва адабиётининг роли, социалистик миллатлар маданиятининг ўзаро таъсир жараёнида уларнинг бир-бирини бойитиши, коммунистик дунёқараш ва инсон шахсини шакллантиришда уларнинг роли каби педагогиканинг актуал проблемалари юзасидан фундаментал асарлар салмоқли кутубхонаси яратилишини ҳаёт тақозо этмоқда.

Бошқа методик дарсларда бўлгани каби рус тилини ўргатишдаги муваффақиятлар, дейди СССР Фанлар академиясининг рус тили институти директори **Ф. П. Филин**, кўп жиҳатдан илмий база—рус тили тўғрисидаги фаннинг аҳволига боғлиқдир. Кейинги ўн йил ичида рус тили тўғрисидаги фанда кескин юксалиш рўй берди ва бу ҳамон тез ривожланиб бормоқда. Тўпланган билимларни ҳамманинг мулкига айлантириш керак. Бу билимлар ҳамма жойда рус тилини ўқитиш савиясини юксалтиришга ёрдам бериши лозим.

СССР Фанлар академияси рус тили бош институтида ва иттифоқдош республикалар Фанлар академияларининг деярли барча филология институтларида махсус бўлинмалар тузилган бўлиб, уларнинг олдига иттифоқдош республикалар халқ маорифи тармоқларини рус тилидан юқори сифатли қўлланмалар билан, олий ўқув юртлари ва миллий филология институтларини эса малакали мутахассис кадрлар билан таъминлашдан иборат илмий амалий вазифа қўйилган. Бу ишнинг узоқ муддатли плани тайёрланган.

Рус тили тўғрисидаги фан тарихида биринчи марта, деб таъкидлади нотиқ, олий ўқув юртларининг ўқитувчиларига, аспирантлар, студентларга ўрта мактабнинг оғзаки ўқитувчиларига, ўзининг рус тили билимларини оширишни истовчи кишиларнинг ҳаммасига мўлжалланган бир томли «Рус тили» энциклопедияси нашрга берилди. Биз рус тилининг катта академик грамматикаси асосида қисқача илмий-оммабоп грамматикани яратишга киришмоқдамиз. Катта академик грамматика 1979 йилнинг охири—1980 йилнинг бошларида «Наука» нашриётида босмадан чиқади. Мазкур қисқача грамматика миллий олий ўқув юртлари ва ўрта мактабларнинг рус тили ўқитувчилари учун жуда қулай қўлланма бўлади, асосийси эса у миллий ўрта мактабларнинг грамматикалари учун база, эталон бўлиб хизмат қилиши мумкин. Бунда шу грамматикани ҳар бир миллий тилларнинг хусусиятларига мослаштиришдан иборат катта ва мураккаб вазифа юзага келади. Ахир бизнинг мамлакатимизда салкам бир юз ўттиз миллий тил бўлиб, улар ҳар хил тил оилалари ва группаларига мансубдир. Хўш, ана шундай мослаштириш соҳасидаги ишни ким бажариши лозим? Миллий республикаларнинг мутахассислари, жумладан, Иттифоқдош республикалар Фанлар академияларининг институтларида ишлаётган, рус тилини ва ўзларининг миллий она тилларини биладиган мутахассислар бажариши керак, албатта. Миллий тилларни чуқур билмай туриб, миллий олий ўқув юртлари ва мактаблар учун рус тилидан илмий асосланган қўлланмалар яратиш мумкин эмас.

Нотиқ рус тили соҳасидаги ўқитувчи кадрларни, шунингдек мутахассис олимларни тайёрлаш масаласига катта эътибор берди. Биз, деди у, иттифоқдош республикалардан ҳар йили ўттиз-қирқ кишини тармоқ аспирантурасига қабул қилишга, шунингдек стажёрларни қабул қилишга тайёрмиз. Агар Москва, Ленинград университетлари ва бошқа катта университетларимизнинг имкониятларини ҳисобга оладиган бўлсак, у ҳолда рус тили соҳасидаги юқори малакали тайёр мутахссислар сони бундан ҳам кўпайиши мумкин. Яхши тайёрланган педагог кадрлар, тили ва соҳасига кўра хилма-хил бўлган юқори сифатли дарсликлар ва ўқув қўлланмалари бизнинг ишимизда совет тил қурилиши соҳасидаги бош мақсадга эришиш. барча миллий тилларни янада равнақ топтириш ва уларнинг мавқеини мустаҳкамлаш ҳамда ватанимизнинг барча аҳолиси рус тилини тўла эгаллаб олиши учун ҳал қилувчи асосий шартдир.

Конференцияда тингланган докладлар ва қўшимча докладлар муҳокама қилина бошлади.

Шу мўътабар учрашув қатнашчилари сўзлаган нутқларида партия ва ҳукумат ёшларни ўқитиш ва тарбиялашга нақадар катта эътибор бераётганлигини зўр мамнуният билан гапирмоқдалар. Улар, Леонид Ильич Брежневнинг конференция номига юборган табриги шу ғамхўрликнинг яққол далилидир, демоқдалар.

Конференцияда ВЛКСМ Марказий Комитетининг секретари **З. Г. Новожилова**, РСФСР Маориф министрининг биринчи ўринбосари **Н. В. Александров**, Украина ССР Маориф министри **А. М. Маринич**, Белоруссия ССР Маориф министри **М. Г. Минкевич**, Ўзбекистон ССР Маориф министри **С. Ш. Шермуҳамедов** нутқ сўзладилар.

Конференция ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва бюро аъзолигига кандидатлари И. Г. Анисимкин, Л. И. Греков, И. Р. Қурбонов, М. М. Мусахонов, Т. Н. Осетров, О. У. Салимов, А. А. Хўжаев, Н. Ж. Худойбердиев, Г. М. Орлов, КПСС Марказий Комитетининг бўлими мудирининг ўринбосари Г. С. Стрижов, КПСС Марказий Комитетининг сектор мудири Е. М. Кожевников, КПСС Марказий Комитетининг инструктори Л. И. Волинкина, қардош республикалар Компартиялари Марказий Комитетларининг секретарлари: Қозоғистондан — С. Н. Имашев, Қирғизистондан — К. Н. Қулматов, Литвадан Л. К. Шепетис, Тожикистондан — Г. Б. Бобосодиқова, Туркманистондан —М. М. Муллаева, Озарбайжон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари К. А. Гусейнов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари Р. Ҳ. Абдуллаева, Қ. А. Аҳмедов, Р. С. Ашуралиев, М. Т. Турсунов, СССР министрларининг ўринбосарлари Ф. Г. Паначин, М. И. Журавлёва, К. Г. Ножко, СССР Давлат комитетлари раисларининг ўринбосарлари И. П. Коровкин, П. Д. Селиванов қатнашмоқдалар.

Конференция ўз ишини давом эттирмоқда.

(ЎзТАГ).

ТИНЧЛИК ВА ТАРАҚҚИЁТ

21 май куни Москвада «Ҳозирги босқичда фан-техника революцияси ҳамда капитализмнинг иқтисодий ва ижтимоий зиддиятлари чуқурлашуви» мавзуидаги халқаро назарий конференция очилди.

Конференцияни СССР Фанлар академиясининг Жаҳон экономикаси ва халқаро муносабатлар институти ўтказмоқда. Конференция ишида КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Ижтимоий фанлар академиясидан, СССР Фанлар академиясининг институтларидан, олий ўқув юртларидан таниқли совет олимлари, БХР, ВХР, ВСР, МХР, ПХР, РСР ва ЧССР илмий делегациялари, коммунистик ва ишчи партияларнинг вакиллари, кўпгина капиталистик ва ривожланаётган мамлакатлардан келган олимлар иштирок этмоқдалар.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари **Б. Н. Пономарев** конференция қатнашчилари ҳузурида кириш нутқи сўзлади.

Нотиқ фан-техника революциясининг асосий мазмунини таърифлаб, унинг ижтимоий синфий жиҳатларига, турли ижтимоий шароитларда бу революциянинг ютуқларидан фойдаланиш хусусида тўхталди. Бизнинг давримизда фан-техника революцияси социализм билан капитализм мусобақаси ва тарихий мухолифлиги майдонларидан бири бўлиб қолмоқда. «Ҳозирги империализмнинг кўпгина муҳим хусусиятлари, — деб уқтирди ўртоқ Л. И. Брежнев, —унинг янги шароитларга, икки системанинг кураши шароитларига мослашишга мажбур эканлиги билан изоҳланади». Шу кураш давомида социализм ҳозирнинг ўзидаёқ фан ва техниканинг бир қанча ҳал қилувчи участкалари ва соҳаларида етакчи мавқеларини эгаллаб олди.

Фан-техника революцияси очиб бераётган имкониятлар билан капиталистик системада шу имкониятлардан фойдаланиш ва аввало империализмнинг милитаристик машинаси жамият ресурсларини исроф қилиши сабабли келиб чиқадиган хавф-хатар ўртасидаги жуда катта тафовутга эътибор қаратиб ўтилди — империализм ва милитаризм ўпқони тобора кўп моддий ресурсларни ва илмий фикр самараларини ютиб юбормоқда. Фан-техника революциясининг ютуқларини милитаристларча суиистеъмол қилиш Ленининг жаҳон уруши инсоният жамияти яшаш шароитларининг ўзини барбод қилишга олиб боради, деган огоҳлантириши актуаллигини қайта-қайта кўрсатади.

Нотиқ фан-техника тараққиёти империалистлараро зиддиятларни нақадар кескинлаштиришини конкрет мисолларда кўрсатиб, бу зиддиятларни аввало машъум «Атлантизм»ни янада ривожлантириш, НАТО блокини мустаҳкамлаш йўлида, социализмга, ишчилар ва миллий озодлик ҳаракатига қарши жипслашиш йўлида бартараф этишга уринаётганликларини уқтириб ўтди.

Кейинги йиллардаги синфий жангларнинг тажрибаси ишчилар синфининг ўз ҳаётий манфаатлари ва ҳуқуқлари йўлидаги кураш имкониятлари ошганлигини яққол намойиш қилди. Янги халқаро шароитлар — реал социализмнинг муваффақиятлари ўзини кўрсатди. Социализмнинг муттасил олға интилиши империализмни ишчилар синфи билан ўз муносабатларида эҳтиёткорлик қилишга, эпчиллик кўрсатишга, баъзан муайян ён беришларига рози бўлишга мажбур этмоқда.

Пировардида, Б. Н. Пономарев бундай деди: фан-техника тараққиёти самараларидан капиталистик усулда фойдаланиш нақадар хатарли, қалтис аҳволни вужудга келтираётган экан, турмушнинг ўзи шу аҳволдан қутилиш масаласини инсоният олдига кўндаланг қилиб қўймоқда. Бу йўлни бугун, ҳозирнинг ўзидаёқ қидириш зарур.

Марксча-ленинча анализга таянган, илмий социализм назариясига асосланган тақдирдагина бу проблемаларни тўғри қўйиб, ҳал этиш мумкин.

Ҳозир инсоният ўз тарихий ривожининг шундай босқичига кўтарилдики, шу дамгача орттирилган фан-техника ва ишлаб чиқариш потенциали энди одамларга зарур нарсаларнинг ҳаммасини бериш, халқ оммасининг фаровонлиги ва равнақини таъминлаш имкониятини яратади. Ҳозирги замон ишлаб чиқарувчи кучларининг қудратли потенциалини ишчилар синфи, меҳнаткашлар фаровонлигига, халқлар фаровонлигига тўла-тўкис хизмат қилдириш — замонамизнинг энг буюк талабидир.

Шу улуғвор вазифаларни амалга ошириш учун курашда тараққийпарвар кучлар ихтиёрида фан-техника тараққиётидан меҳнаткашлар манфаатлари йўлида фойдаланиш ишида социализмнинг ғоят бой амалий тажрибаси мавжуд. Социализм шароитларида фан-техника революцияси тўғри йўлдан боради. Социализм бу революцияни инсон ва жамиятга хизмат қилдиради. Социализм шароитидаги фан-техника революцияси янги, чинакам инсонпарвар, тинчликсевар жамият — ривожланган социализм жамиятини барпо этишнинг қудратли қуролидир.

СССР Фанлар академияси Жаҳон экономикаси ва халқаро муносабатлар институтининг директори академик Н. Н. Иноземцев доклад қилди.

Конференция ўз ишини давом эттирмоқда.

(ТАСС).

ПЛАНЕТАМИЗДА

СОЦИАЛИЗМ МАМЛАКАТЛАРИДА

ҲАМКОРЛИК ВА ИНТЕГРАЦИЯ ЙЎЛИ БИЛАН

ПРАГА. Шу йилнинг май ойи кунларида Чехословакия — Совет савдо-саноат ишларида икки муҳим воқеа рўй берди: Совет Иттифоқи номидан Чехословакия темирйўлчиларига Ворошиловградда тайёрланган 600-магистрал тепловоз тантанали равишда топширилди. Прагадаги «ЧКД-Соколово» заводидан Москва-Сортировочная депосига уч мингинчи «ЧМЕ-3» маневр тепловози юборилди.

Замонавий машиналарни кенг кўламда етказиб туриш транспорт машинасозлиги учунгина хос хусусият эмас, Чехословакия — Совет ташқи савдосида бир-бирларига машина ва асбоб-ускуналар етказиб бериш тобора кўпаймоқда. Ҳозирги вақтда бундай машиналар ва асбоб-ускуналар бутун ташқи савдо оборотининг қарийб ярмини ташкил қилади.

ЭЛЕКТРОН-ҲИСОБЛАШ МАШИНАЛАРИ ЁРДАМИДА

БУДАПЕШТ. Электрон-ҳисоблаш машиналарининг оператори бармоқларини клавишларга тегизган ҳамон экранда Венгриянинг катта қисми электр энергия билан қандай таъминланаётганлиги тўғрисида энг янги маълумотлар пайдо бўлди... Венгрия нефть ва газ трестининг янги ҳисоблаш марказини фойдаланишга топшириш маросимида худди шундай манзара рўй берди. ГДР мутахассислари Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар учун электрон-ҳисоблаш техникасининг бирлашган системаси доирасида компьютер «Р-40»ни яратдилар. Эндиликда шу системанинг ўзаги бўлган «электрон мия» саноат корхоналарининг электр энергия билан таъминланишини бошқариб туради, ундан тежаб фойдаланилишини ҳамда электр энергия ҳосил қилинишини кузатиб туради, уни «энг зарур нуқталарга» юборишнинг мақбул йўлларини кўрсатади. Янги ҳисоблаш маркази ҳозирги вақтда мамлакатда ишлаб чиқарилаётган ва тақсимланаётган энергиянинг 60 процентини етказиб турган корхоналар билан боғланган. Яқин келажакда Венгрия нефть ва газ трестига қарашли барча корхоналар ўзининг ҳисоблаш станцияларига эга бўлади. Шу станцияларнинг ахбороти ўз вақтида янги марказга юбориб турилади.

Венгрия энергетика системасининг ўзига хос «ахборот банки» тармоқни самарали тарзда бошқаришга ёрдам беради. Ҳисоблаш станциялари тармоқлари келажакда «ахборот банки» вазифасини бажарадиган бўлади.

МЕТАЛЛУРГИЯНИНГ ТЎНҒИЧ КОРХОНАСИ КЕНГАЙТИРИЛМОҚДА

ГАВАНА. Гаванага яқин жойда Куба қора металлургиясининг тўнғич корхонаси «Хосе Марти» металлургия комбинати тўла суръат билан реконструкция қилинмоқда. Бу иш корхонанинг қувватини анча оширишга имкон беради. Комбинатни реконструкциялаш 1980 йилнинг ўрталарида ниҳоясига етказилади. Ҳозирнинг ўзидаёқ бир қанча янги объектлар фойдаланишга топширилди. Прокат стани ва чўян қуйиш катта цехи шулар жумласидандир.

Совет мутахассислари ёрдамида комбинатнинг реконструкция қилиниши ва кенгайтирилиши республикага қора металлни четдан келтиришни тамомила тўхтатишга ва шундай қилиб. кўп маблағни бошқа эҳтиёжлар учун сарфлашга имкон беради.

(ТАСС).

МУНОСАБАТЛАР САМАРАЛИ РИВОЖЛАНМОҚДА

БЕЛГРАД. (ТАСС). КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев билан ЮСФР Президенти, ЮКС Раиси И. Броз Тито учрашувининг якунларига Югославия матбуоти, радиоси ва телевидениеси ҳамон зўр эътибор бермоқда.

«Политика» газетаси таъкидлаганидек, Л. И. Брежнев билан И. Броз Тито ўртоқлар иккала мамлакатининг дўстона Югославия—Совет ҳамкорлигини янада ривожлантириш йўлидаги интилишини изҳор этдилар. Улар иккала мамлакат ўртасидаги муносабатлар ўзгармас принциплар негизида қурилганлигини ва ривожланётганлигини, бу принципларнинг аҳамияти ва мустаҳкамлигини яна бир бор таъкидладилар.

«Дело» газетаси Совет Иттифоқи билан Югославия халқаро кескинликни юмшатишни мустаҳкамлашга ва қуролланиш пойгасини тўхтатишга қаратилган барча тадбирларни тўла-тўкис қўллаб-қувватламоқдалар, деб уқтиради.

Л. И. Брежнев билан И. Броз Тито ўртасида Москвада бўлиб ўтган музокараларни «Виесник» газетаси самарали ва фойдали музокаралар, деб атайди. Газета таъкидлаб ўтганидек, бу музокаралар иккала мамлакат ўртасидаги муносабатларни ўзаро келишиб олинган негизда, мустақиллик, тенг ҳуқуқлилик, аралашмаслик принципларида ижобий тарзда янада ривожлантиришга кўмаклашади.

ЮСФР Президенти, ЮКС Раисининг Совет Иттифоқига дўстона визити, унинг КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси билан суҳбатлари иккала мамлакат ўртасидаги иқтисодий ҳамкорликни мустаҳкамлаш учун яна ҳам кенгроқ имкониятлар яратади, деб ёзади «Борба» газетаси.

Югославиядаги доираларнинг таъкидлашларича, деб хабар қилади газета, Совет Иттифоқи билан Югославия ўртасидаги иқтисодий алоқалар ўзаро манфаатли асосда муваффақиятли ривожланмоқда. СССР ташқи савдо соҳасида ЮСФРнинг асосий шеригидир. Совет—Югославия иқтисодий ҳамкорлигида ишлаб чиқаришни кооперациялаш ва ихтисослаштириш каби формалар ривож топди.

Исроил томонидан босиб олинган араб ерларидаги жабр-зулм тобора кучайиб бормоқда. Суратда: исроиллик босқинчилар араб аёлини сўроққа олиб кетишмоқда.
ЮПИ—ТАСС телефотоси.

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

◆ **ГАВАНА.** Кубанинг Ольгин вилоятида саноат қурилиши тез суръатлар билан ривожланмоқда, бу вилоят халқ ҳокимияти йилларида мамлакатнинг шимоли-шарқидаги муҳим индустриал марказга айлантирилди. Шу йилнинг ўзида давлатнинг саноат корхоналари қурилишига ажратган маблағи 120 миллион песодан ошади. Қурилаётган ёки модернизация қилинаётган корхоналар орасида қишлоқ хўжалик асбоб-ускуналари заводи, никель комбинати, механика заводи, озиқ-овқат саноати корхоналари бор.

◆ **АФИНА.** Пирейда грек тинчлик тарафдорларининг иккинчи умуммиллий конференцияси очилди, унда 700 дан ортиқ делегат қатнашмоқда. Конференцияда Жаҳон Тинчлик Кенгашининг, Европа, Африка ва Осиёдаги бир қанча мамлакатлар миллий комитетларининг делегациялари, шу жумладан Совет тинчликни ҳимоя қилиш комитетининг делегацияси ҳам меҳмон сифатида қатнашмоқда.

Конференция кун тартибига мувофиқ Греция халқаро кескинликни юмшатиш ва тинчлик комитетининг фаолияти якунланади, кескинликни юмшатишни мустаҳкамлаш ва чуқурлаштиришга, қуролланиш пойгасини тўхтатишга қаратилган тадбирлар ишлаб чиқилади.

Конференция «Қурол-яроғлар инсониятни йўқ қилишидан аввал, инсоният қурол-яроғни йўқ қилиши мумкин ва лозим» деган шиор остида ўтмоқда.

◆ **АНҚАРА.** Туркия ишчи партиясининг бош секретари Б. Бўронхоним қамоқдан чиқарилди. У йиғилишлар ва намойишлар тўғрисида чиқарилган ва 1 Май байрамини тақиқлаган қонунни бузди, деган айб билан Истамбулда қамоққа олинган эди. Худди шундай айб билан қамоққа олинган партиянинг бошқа аъзолари ҳам озодликка чиқди.

◆ **АММОН.** Иордания Миср молларини Иорданияга импорт қилиш ва Иордания молларини Мисрга экспорт қилиш тўғрисида Қоҳира билан янги шартномалар тузмасликка қарор қилди.

«Жордан таймс» газетасининг хабар қилишича, бу қарор Мисрнинг Исроил билан сепарат битим тузишига қарши норозилик белгиси сифатида қабул этилди.

(ТАСС).

ЭРОННИНГ ҚАРОРИ

ТЕҲРОН. (ТАСС) Эрон ҳукумати АҚШнинг шу мамлакат ички ишларига аралашаётганлигига қарши норозилик белгиси сифатида Американинг янги элчисини қабул қилишдан бош тортди.

Ташқи ишлар министри И. Язди АҚШнинг янги элчисига «иккала мамлакат ўртасидаги сиёсий муносабатлар равшанлашгунга» қадар Теҳронга келмай туриш таклиф этилганлигини маълум қилди. Эрон ташқи ишлар министрлигининг бу ерда тарқатилган баёнотида Эрон халқи революцион судлари чиқараётган ўлим ҳукмлари муносабати билан АҚШ сенати қабул қилган резолюция қатъиян қораланади. И. Язди бу резолюцияни Эрон ички ишларига ошкора ва йўл қўйиб бўлмайдиган аралашув, деб баҳолади. У давлат секретари С. Вэнс номига тегишли норозилик нотаси АҚШнинг Эрондаги мувaққат ишлар вакилига топширилганини маълум қилди. Бу резолюция, дейилади ташқи ишлар министрлигининг баёнотида, АҚШ давлат секретарининг яқинда йўллаган мактубига зиддир. Мактубда Америка ҳукуматининг Эрон билан дўстона муносабатларни сақлаб қолиш истаги изҳор этилганди. Американинг расмий вакиллари душманлик йўлини ўтказаётганлиги, деб таъкидланади баёнотда, Эрон ҳукуматини ўзининг АҚШ билан муносабатларини қайта кўриб чиқишга мажбур этади.

Америка империализми ҳеч нарсадан тап тортмай Эрон революциясига қарши чинакам пропаганда урушини бошлади, дейилади Теҳрон радиосининг шарҳида. Эронда давлат жиноятчилари жазоланаётганлиги муносабати билан таассуф билдирган Америка сенати ҳам бу кампанияга қўлидан келганча ўз ҳиссасини қўшди. Шарҳда қуйидагилар таъкидланади: «Эронда инсон ҳуқуқларини» ҳимоя қилиш кампанияси — Америка империализмининг Эронда АҚШнинг сиёсий ва ҳарбий позицияларини қайта тиклашдан иборат асл мақсадини ҳас-пўшлаши лозим бўлган бир баҳонагина эканлиги ҳеч кимга сир эмас.

Бу ерда бўлиб ўтган матбуот конференциясида Эрон ташқи ишлар министрига: Эрон ҳарбий-денгиз кучлари қўмондони адмирал Мадананинг Форс кўрфази мамлакатларига «Коммунизмга қарши курашда» ёрдам беришни ваъда қилиб айтган гапи хусусида нима дея оласиз — деган савол берилади. Бу ҳолатда Мадани фақат ўз фикрини билдирган ва унинг гапи Эроннинг мазкур соҳадаги сиёсатига мос келмайди, деб жавоб берди И. Язди.

ИСРОИЛ МАЪМУРЛАРИНИНГ ЖАБР—ЗУЛМЛАРИ

БАЙРУТ. (ТАСС). Исроил маъмурлари босиб олинган араб ерларидаги аҳолининг қаршилигини жабр-зулм ва жазо чоралари билан пасайтиришга уринмоқдалар.

Кейинги вақтларда Вифлеем шаҳрининг ўзидагина 12 араб ватанпарварларини ҳарбий трибунал «жамоат тартибини бузди» деган сийқа айб билан турли муддатларга қамоқ жазосига ҳукм қилди.

Беэр-Шеве шаҳридаги қамоқхона соқчилари Тель-Авивнинг агрессия сиёсатига қарши норозилик билдирган маҳбусларга қараб ўт очдилар. Фаластинликлардан икки киши ўлди, бир неча киши жароҳатланди. Исроил қамоқхоналарида азоб чекиб ётган фаластинлик маҳбуслар исроиллик жаллодларнинг янги жиноятига қарши норозилик билдириб, очлик эълон қилдилар.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» ЭНГ ЯХШИ ОММАВИЙ ВА БОЛАЛАР ҚЎШИҚЛАРИ КОНКУРСИГА

Қуддус МУҲАММАДИЙ

МИРЗАЧЎЛ

Уфқ қулочи етмас,
Мирзачўл — паҳлавон чўл.
Хазина — улкан супра
Иқболи порлаган чўл.

Ерлари бўрсиллама —
Бўлиқ, семиз, тирсиллама!
Тошини эксанг бўлдирар,
Табиатин сўрама,

Сирдарёнинг жиловин
Мирзачўлга бурганмиз.
Коммунизм биносин
Чўлларда ҳам қурганмиз.

Азамат комсомоллар
Суворийси шу ерда.
Мирзачўл саҳросини
Эгаллаган шулар-да!

Мирзачўл майдонлари
Поёни чексиз экан.
Коммунистлар олмаган
Ҳеч бир қўрғон йўқ экан.

Уфқ қулочи етмас
Мирзачўл — паҳлавон чўл.
Хазина — улуғ супра
Иқболи порлаган чўл.

Пўлат МЎМИН

БИР ЖАҲОН БОЛАЛАРМИЗ

Бир жаҳон болалармиз,
Қиз-ўғлон болалармиз.

Улғайиб бизлар тезда
Юрармиз нурли изда.

Бир жаҳон болалармиз,
Қиз-ўғлон болалармиз.

Узоқ-яқин орамиз,
Оқ-у сариқ, қорамиз.

Ҳар ерда бизга атаб
Қурилган боғча, мактаб.

Бир жаҳон болалармиз,
Қиз-ўғлон болалармиз.

Бизни дерлар: гул-чечак,
Бизни дерлар: келажак.

Эртага, албатта, биз
Эл учун хизматдамиз.

Бир жаҳон болалармиз,
Қиз-ўғлон болалармиз.

БИЗ КЕЛАЖАК ЭГАСИ

Биз саодат гул боғин
Олов рангли лоласи.
Гўзал истиқбол тоғин
Учқур бургут боласи.

Биз ленинчи ёш авлод
Ўсиб, кучга тўламиз
Ҳур Ватанга умрбод
Содиқ фарзанд бўламиз.

Бойликларим олинг, деб,
Тоғлар бизга мунтазир.
Сизга мева-болим, деб
Боғлар бизга мунтазир.

Қуёш каби мунаввар
Коммунизм бизники.
Идрокли ҳам музаффар
Аъло ўғил, қизники.

Биз саодат гул боғин
Олов рангли лоласи.
Гўзал истиқбол тоғин
Учқур бургут боласи.

Ёдгор бахши ИСҲОҚОВ.

АФҒОНИСТОН ҲАҚИДА ҲУЖЖАТЛИ ФИЛЬМ

Афғонистонда Апрель революцияси ғалабасининг биринчи йиллига бағишланган «Бир йилу бир кун» номли ҳужжатли рангли фильм суратга олиниб бўлди. Бу картина Ўзбекистон илмий-оммабоп ва ҳужжатли фильмлар студияси билан «Афғонфильм» студиясида яратилган.

Кино лента 27 апрель байрами ва ҳарбий парадинигина тасвирлаб қолмайди. Режиссёрлар — СССР халқ артисти Малик Қаюмов ва Вали Латифи мамлакатда бўлаётган жуда катта ўзгаришларни кўрсатишга интилганлар. Турди Нодиров, Қаҳрамон Ҳасанов ва Туралай Гешталай суратга олган кадрларда ерни тақсимлаб бериш пайтлари акс эттирилган. Ер ислоҳотига кўра ҳамма ер кенг деҳқонлар оммаси мулкига айланади. Томошабинлар Кобулнинг ҳозирги кварталларини кўра оладилар. Ана шундай кварталлардан бирида мамлакатимиз Афғонистонни таниганлигининг 60 йиллигига бағишланган совет кўргазмаси жойлашган.

Ўзбекистон ҳужжатли кино яратувчилар ижодий группаси афғон ҳамкасблари билан биргаликда Афғонистон тўғрисида тўла метражли фильмни суратга олишга киришди.

(ЎзТАГ).

ҲАМЗА ТУҒИЛГАН КУННИНГ 90 ЙИЛЛИГИГА

ТАНБУР ЧЕРТИБ, КУЙЛАГАНДИ...

Композитор Шариф Рамазонов Ҳамза қўшиқлари асосида яратган «Хоразм сюитаси»ни революционер шоир, музикачи, ёш авлоднинг порлоқ ҳаёти учун эҳтиросли курашчи номи берилган республика билим юртининг скрипкачилар ансамблидаги болалар биринчи бўлиб ижро этдилар. Шу янги асар оҳангида қалб хотираси, авлодларнинг ўринбосарлиги узвий бир бутун бўлиб кетди.

Шариф Рамазонов Ҳамзани биринчи марта кўрганида 13 ёшда эди. Ш. Рамазонов тарбияланган Хива болалар уйи собиқ хон саройида жойлашганди. Сарой залларидан бири артистларнинг концертлари учун мослаштирилганди. Кўҳна Хивада ҳеч қачон театр бўлмаган. Мана шу залда Ҳамзанинг агитбригадаси чиқарди. Шоир ўз шеърларини ўқир, танбур чертиб, куйларди. Концертдан кейин болалар уйининг муаллимлари Ҳамзани ҳузурларига таклиф қилишди. Ҳамза болаларга танбур чалиб, қўшиқлар айтиб берди, болаларнинг куйлашларини ҳам тинглади. Ўшанда Ш. Рамазонов музика мактабида ўқирди. Муаллимлардан бири Ҳамзанинг «Ҳой ишчилар!», «Яша шўро!» қўшиқларини ёзиб олиб, кейинги дарсда уларни болаларга улашди. «Бу қўшиқларни ўртоғим Раҳмон Оллоберганов билан биргалашиб ижро этардик, — деб эслайди Шариф Рамазонов. Р. Оллоберганов ҳозир Урганчдаги музика мактабининг директоридир».

1928 йил Ш. Рамазонов профессионал скрипкачи бўлиб Самарқандда очилган Ўзбекистон халқ ва классик музикасини ўрганиш илмий тадқиқот институтида ишларди. Ажойиб рус музикачиси ва педагог профессор Н. Н. Миронов Ўзбекистон музика маданияти тарихида биринчи катта илмий иш—халқ қўшиқ меросини йиғиш, уларни системалаштириш ва ўрганишга раҳбарлик қилди. Ҳамза қўшиқларини, шунингдек, Фарғона ва Хоразм қўшиқлари ва оҳангларини ёзиб олиш учун шоир институтга таклиф этилди. «Ўшанда, — деб яна эслайди Ш. Рамазонов, —Ҳамза билан уч ярим ой ёнма-ён яшаб, ҳар куни кўп соатлаб ишлашдик. Ҳамза ҳайратда қоларли даражада меҳнатсевар киши эди. Институт жойлашган Шердор мадрасасида бизга ишлаш учун бир ҳужра ажратиб беришди. Бошида қўқон дўппи, эгнида оқ куйлак, қора пиджак, унинг устидан ямоқ чопон кийган қотмадан келган баланд бўйли Ҳамза субҳидамда ҳужрамизга шижоат билан кириб борарди. Мен фортепьянода «Ре-Соль-Ля» пардаларини босардим, Ҳамза шу пардаларга ўз танбурини созларди. Ҳар бир қўшиқ ва оҳангни, аввало, фонографга ёзиб олардик-да, кейин шуларни фортепьянода, скрипкада чалиб боқардик. Ҳамза куйларни тинглар, тўғрилар, оҳангнинг ҳамма пардалари ҳам мазмунли чиқиши учун ҳаракат қиларди».

Ҳамза нота билмаса-да, хотираси ҳадсиз-ҳисобсиз оҳанглар, қўшиқларни тиниқ сақларди. Бу орада Ҳамза нота саводини чиқаришга ҳам қарор қилди. Кўйингчи, ишимизнинг охирларига бориб Ҳамза ўзи фортепьяно ёнига ўтириб, ўз оҳангларини ўзи нотага тушира бошлайдиган бўлди, дейди Ш. Рамазонов. «Ҳой, ишчилар», «Боболар сўзи», «Додимга етсангчи», «Яланг давron» қўшиқлари шу тахлитда ёзилди. Ҳозиргача айтилаётган ва кишиларнинг қалбларини тўлқинлантираётган Ҳамза қўшиқларидан 25 таси ўшанда ёзилганди...

...Ҳамза таваллудининг 90 йиллигида ёзилган «Хоразм сюитаси» кишини ҳаяжонга солади. Ёш музикачиларнинг скрипкалари бундан 55 йил аввал Хива болалар уйининг тарбияланувчилари билан Ҳамзанинг биринчи учрашуви ва унда Ҳамза танбурга жўр бўлиб куйлаганлиги ҳақида ҳикоя қилади.

С. ФРОЛОВА,
ЎзТАГ мухбири.

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ●

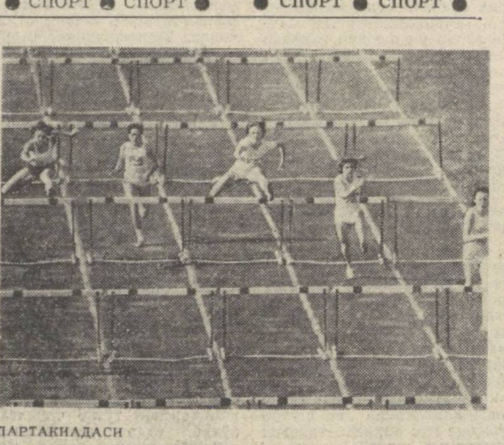

ЎЗБЕКИСТОН XVIII СПАРТАКИАДАСИ

ЕНГИЛ АТЛЕТИКА:

ҚЎШ СОВРИНДОРЛАР

Марказий «Пахтакор» стадионида чемпионлик учун кураш бир неча кун давом этди. Югуриш йўлкалари ва сакраш майдончаларида 500 дан зиёд йигит-қиз мусобақалашди. Спортнинг мазкур тури бўйича Тошкент шаҳар вакиллари маҳорат кўрсатиб, умумкоманда ҳисобида биринчи ўринни эгалладилар. Тошкент ва Фарғона области командалари иккинчи ҳамда учинчи ўринларга кўтарилдилар. Шахсий ҳисобда тошкентлик Ольга Норматова бешкурашда республика рекордини ўрнатди. А. Десятнова (ҚҚАССР) 1500 ва 1800 метрга, тошкентлик П. Воробьёв эса 100 ва 200 метрга югуришда маҳорат кўрсатиб, қўш совриндор бўлдилар.

СУРАТЛАРДА: Г. Скориков (юқорида чапдан) командадоши О. Потехинани табрикламоқда. 100 метрга тўсиқлар оша югуриш. П. Воробьёв (пастда) 200 метрга югуришда ғолиблик қилди. Е. Муратова узунликка сакрашда маҳорат кўрсатди.

А. Рисқиев фотолари (ЎзТАГ).

КУРАШ

ЧЕМПИОНЛАР

Наманган областининг Поп районидаги Ғурумсарой қишлоғида барпо этилган спорт комплексида республикамиз эркин кураш усталари Ўзбекистон Спартакиадаси чемпиони бўлиш учун беллашдилар. Қизғин спорт кураши остида ўтган мусобақада барча областлардан ташриф буюрган полвонлар ўз маҳоратларини намойиш қилдилар. Спартакиада программасига киритилган спорт турлари бўйича ниҳоясига етган мусобақаларда юқори натижага эришиб, умумкоманда ҳисобида пешқадам бўлиб турган Тошкент шаҳри вакиллари Ғурумсаройда ҳам ғолиблик қилдилар. Улар 135 очко тўплаб, биринчи ўринни эгаллашди. Наманганлик полвонлар ғолиблик супасида иккинчи поғонага кўтарилишди. Учинчи ўрин Тошкент области вакилларига насиб этди.

Шахсий ҳисобда вазнларга кўра қуйидаги спортчилар чемпионликка эришдилар: А. Иброҳимов (Наманган), А. Ажаев (Самарқанд), Р. Хайриддинов (Тошкент), Б. Ботаев (Самарқанд), наманганликлар Н. Занагов, Т. Миринашвили ва Х. Зангиев, А. Туаев (Хоразм), Э. Фатиков (Фарғона), А. Хаймович (Тошкент).

СПАРТАКИАДА ОДИМЛАРИ

✦ ЧИМ ХОККЕЙ: Андижонда саралаш учрашувларини муваффақиятли ўтказган аёллар командалари ўртасида фахрли ўринлар учун курашувчилар аниқланди. 1—4 ўрин учун Тошкент шаҳри, Андижон, Сирдарё ва Фарғона области вакиллари майдонга тушадилар. 5—8 ўринлар учун Самарқанд, Наманган, Бухоро ва Тошкент области командалари курашадилар.

✦ МЕРГАНЛИК: Тошкентда милтиқдан отиш бўйича мусобақаларга якун ясалди. Умумкоманда ҳисобида Тошкент шаҳри мерганлари 189 очко билан ғолиблик қилишди. Самарқанд ва ҚҚАССР спортчилари иккинчи ҳамда учинчи ўринларни олишди. Шахсий ҳисобда хандакдан нишонга олиш бўйича Л. Лазарев, думалоқ стендга отиш бўйича В. Гапоненколар Спартакиада чемпиони бўлдилар.

✦ СУВ ТЎПИ: Навоий шаҳрида сув тўпи бўйича баҳслар ниҳоясига етди. Тошкент шаҳри командаси учрашувларини мағлубиятсиз ўтказиб, етти турдан кейин 14 очко билан ягона пешқадам бўлиб қолди. Наманган ва Самарқанд области командалари ҳам совриндор бўлишди.

✦ ВЕЛОПОЙГА. Ленинободдаги трек майдонида куч синашган велосипедчилар ўртасида ғолиблар аниқланди. Умумкоманда ҳисобида Тошкент области спортчилари пешқадамлик қилишди. Тошкент шаҳар ва Сирдарё области вакиллари ҳам фахрли ўринларни эгалладилар. Шахсий ҳисобда Тошкент области вакили Ю. Дорошков ва тошкентлик С. Зайчиковлар маҳорат кўрсатишди.

Беллашувлар, тўплар, очколар

✦ ВОЛЕЙБОЛ. Республикамизда меҳмон бўлиб турган бангладешлик ёшлар ўртоқлик учрашувларида куч синашмоқдалар. Меҳмонлар тошкентлик динамочилар ва Тошкент шаҳар терма командаси волейболчиларига (0:3) имкониятни бой бериб, Қўқонда ғалабага (3:1) эришдилар.

✦ ЧИМ ХОККЕЙ. Эркаклар олий лига командалари ўртасида навбатдаги тур ўйинлари бўлди. «Андижончи» Куйбишевда «Труд» коллективи билан (4:0, 2:1) куч синашиб, 14 очко билан ягона пешқадам бўлиб олди.

АРХЕОЛОГИЯ ТОПИЛМАЛАРИ

ТАНГАЛАР ХАЗИНАСИ

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Археология институтининг тарих фанлари кандидати Ю. Буряков раҳбарлигидаги Шош-Илоқ археологик экспедицияси катта илмий-тадқиқот ишларини олиб бормоқда. Экспедиция аъзолари бир неча отрядга бўлиниб, муҳим археологик объектларда қазиш ишларини ўтказмоқдалар. Айниқса, Тошкент шаҳрининг ёшини аниқлаш мақсадида олиб борилаётган ишлар эътиборга сазовор.

Катта Тошкент территориясидаги қадимги шаҳар харобалари ҳисобланган Шоштепа, Юнусобод Оқтепаси, Товкаттепадаги қазилмалар ва шаҳарда олиб борилаётган қурилиш майдонларини кузатиш натижасида қимматли археологик ашёлар қўлга киритилди.

Бундан ташқари Тошкент область территориясида жойлашган қадимги шаҳар харобаси бўлмиш Бузгантепа, Ковардон, Қонқа археологик ёдгорликларида олиб борилган қазиш ишлари самарали бўлмоқда. Яқинда танга пуллар хазинаси топилди. Бу пулларни нумизмат коллекционер А. Кучеров Тошкент область Оққўрғон районидаги Калинин номли колхоз территориясига жойлашган қадимги Қонқа-Харшкент шаҳар харобасига яқин жойдан топди ва Археология институти олимлари ихтиёрига топширди.

1332 дона танганинг ҳаммаси эрамизнинг II—IV асрларига оид, ҳаммаси мисдан ясалган. Бу қадар кўп миқдордаги танга — хазина Тошкент воҳасида биринчи топилиши. Тангалар қадимги Чоч давлати подшоҳлари томонидан зарб қилинганлиги аниқланди. Тарихдан маълумки, ҳозирги Тошкент области территорияси ўрта асрларда Чоч ёки Шош деб аталган. Топилган тангалар ҳар хил шаклда бўлиб, улар думалоқ, япалоқ ва бошқа хил кўринишга эга. Тангалар диаметри 10-22 миллиметр, вазни 0,2—3,75 граммга тўғри келади.

Айниқса, тангаларнинг юзасига туширилган тасвирлар ва ёзув хатлари киши диққатини ўзига жалб этади. Топилган баъзи тангаларнинг ўнгига подшоҳ қиёфаси (боши), тескари томонига эса подшоҳлик тамғаси ва «Малик» сўзи битилган. Бундан ташқари, тангалар юзасида арамей ёзувлари бор.

Хазинадаги тангалар сонининг кўплиги ва ҳар хил бўлиши уларнинг узоқ тарихий давр мобайнида савдо-сотиқ муомаласида бўлганлигини кўрсатади.

Бинобарин, уларнинг илмий жиҳатдан ўрганилиши қадимги Чоч давлати территориясида яшаган халқлар тарихини янада мукаммалроқ билишимизга ёрдам бериши аниқ.

Т. ЭРНАЗАРОВА,
тарих фанлари кандидати,
Ш. ШОРАҲИМОВ,
тарих фанлари кандидати.

КЕНЖА ШАҲАРДА ОБОДОНЧИЛИК

Пахтаобод шаҳри ташкил топганига кўп вақт бўлгани йўқ. Қисқа муддат ичида бу ерда бешта уй-жой, оталар чойхонаси, давлат омонат кассаси ва кинотеатр бинолари қурилиб, фойдаланишга топширилди. Айниқса, Ленин проспектидаги маъмурий бинолар диққатга сазовордир. Куни кеча бир йўла шаҳар ижроия комитетининг маъмурий биноси билан давлат банки биноси фойдаланишга топширилди.

Ғ. АБДУРАҲИМОВ.

ХРОНИКА

СССР Министрлар Совети ўртоқ Сергей Андреевич Лосевни СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Совет Иттифоқи телеграф агентлигининг бош директори қилиб тайинлади.

Редактор
М. ҚОРИЕВ.

РЕКЛАМА ва ЭЪЛОНЛАР

ТОШКЕНТ ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИ ИНСТИТУТИ
ВАКАНТ ВАЗИФАЛАРГА

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

ТОШКЕНТДА ИШЛАШ УЧУН

кафедра профессори: сиёсий иқтисод (учёт-молия ихтисослари учун);

кафедра мудири: совет ҳуқуқи;

кафедра доцентлари: КПСС тарихи, марксча-ленинча фалсафа, сиёсий иқтисод (умум иқтисодий ихтисослар учун), совет ҳуқуқи, иқтисодий информацияларни механизациялаштириб ишлашни ташкил этиш, статистика, ҳисоблаш машиналари ва программалаштириш, халқ хўжалигини планлаштириш, қишлоқ хўжалигида хўжалик фаолиятини анализ қилиш ва бухгалтерия ҳисоби, молия, қишлоқ хўжалиги иқтисоди;

кафедра катта ўқитувчилари: марксча-ленинча фалсафа (учет-молия ихтисослари учун), илмий коммунизм, халқ хўжалигини планлаштириш, пул муомаласи ва кредит, моддий-техника таъминотини планлаштириш ва иқтисод, чет тиллари, саноат ишлаб чиқариш технологияси, иқтисодий кибернетика, меҳнатни илмий ташкил этиш (меҳнатни илмий ташкил этиш ва бошқариш асослари курси бўйича, меҳнат физиологияси ва психологияси курси бўйича), қишлоқ хўжалигида бухгалтерия ҳисоби ва анализ, иқтисодий информацияларни механизациялаштириб ишлашни ташкил этиш, ҳисоблаш машиналари ва программалаштириш;

кафедра ассистентлари: марксча-ленинча фалсафа (учёт-молия ихтисослари учун), халқ хўжалигини планлаштириш, меҳнатни илмий ташкил этиш (меҳнат муҳофазаси ва бошқариш асослари курси бўйича, меҳнат физиологияси ва психологияси курси бўйича), иқтисодий информацияларни механизациялаштириб ишлашни ташкил этиш;

кафедра доцентлари ёки катта ўқитувчилари: савдо экономикаси (савдони ташкил этиш ва савдо экономикаси курси бўйича);

кафедра катта ўқитувчилари ёки ассистентлари: молия.

АНДИЖОНДА ИШЛАШ УЧУН

кафедра доценти: марксизм-ленинизм (КПСС тарихи бўйича);

кафедра катта ўқитувчилари: марксизм-ленинизм (марксча-ленинча фалсафа бўйича), савдо экономикаси;

кафедра ассистентлари: марксизм-ленинизм (сиёсий иқтисод бўйича), олий математика, статистика.

ҚЎҚОНДА ИШЛАШ УЧУН:

кафедра доценти: олий математика;

кафедра катта ўқитувчиси: марксизм-ленинизм (КПСС тарихи бўйича);

кафедра ўқитувчиси: рус тили.

КОНКУРС МУДДАТИ — 19 ИЮНГАЧА.

Мурожаат учун адрес: 700063, Тошкент шаҳри; Олмазор кўчаси, 183«а»-уй.

Ўзбекистон ССР Ҳунар-техника таълими давлат комитети
206-ШАҲАР ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
1979—1980 ўқув йили учун
қуйидаги мутахассисликлар бўйича

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Автомобиль крани машинисти, автомобилларни ремонт қилувчи слесарь (техника билим юртини тугатгандан сўнг) **автослесарлар хайдовчилик касбини** (категория «С») **эгаллаши учун база ташкилоти ҳисобидан ДОСААФга ўқишга юборилади, слесарь-сантехник, бульдозер, скрепер, прицепли грейдер машинисти, сувоқчи, бўёқчи, дурадгор, электрослесарь.**

8—10-СИНФНИ БИТИРГАН, 17 ВА УНДАН КАТТА ЁШДАГИ ЙИГИТ-ҚИЗЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

МАШҒУЛОТЛАР 1 СЕНТЯБРДА БОШЛАНАДИ.

Ўқиш даврида слесарь-сантехник ихтисосини эгаллаётганларга, 65 сўмдан стипендия тўланади, қолган ихтисослар бўйича 30 сўм тўланади ёки кунига 3 марта овқатлантирилади. Ишлаб чиқариш практикаси даврида иш ҳақининг 33 проценти тўланади.

Билим юртини битирганлар В. П. Чкалов номидаги Тошкент авиация-ишлаб чиқариш бирлашмасига ишга юбориладилар ва улар бирлашма ходимларининг барча имтиёзларидан фойдаланадилар.

Ўқиш муддати меҳнат стажига киритилади.

Билим юртига кириш учун қуйидаги ҳужжатлар лозим бўлади: директор номига ариза, маълумоти тўғрисида аттестат, медицина справкаси (286-форма), турар жойидан справка, 6 та фотосурат (4х5 см.).

Мурожаат учун адрес: 700128, Тошкент шаҳри, Октябрь райони, Ҳуршид кўчаси, 83-уй (10, 23, 27-трамвайлар, 10-троллейбус, 14 «э», 48-автобусларнинг «Лабзак» бекати). Телефон 41-38-22.

ШАҲАРЛАРАРО АВТОМАТ ТЕЛЕФОН АЛОҚАСИДАН ФОЙДАЛАНУВЧИ
ТОШКЕНТ ШАҲАР ТЕЛЕФОН СТАНЦИЯСИ
АБОНЕНТЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

ШАҲАРЛАРАРО АВТОМАТ ТЕЛЕФОН СТАНЦИЯСИГА ЯНГИ ЙЎНАЛИШ УЛАНДИ.

ЎШ—код 332, справкалар бюроси 21106.

Янгийўл шаҳар коди 2600, справкалар бюроси 2222 эканлигини эслатиб ўтамиз.

Урганчлик абонентларни чақириш номерида ўзгариш бўлганлиги туфайли «5» ёки «6» рақамлари билан бошланувчи номерларни терганда уларнинг олдидан яна битта «5» рақамини териш зарур.

Масалан, 5211 номерига қўнғироқ қилиш учун 362+0055211 рақамини териш лозим бўлади.

Айни вақтда яна шунга алоҳида эътибор бериш лозимки, чақирилаётган абонент номери 7 сонга етмаса бу етишмовчиликни нол рақамлари териш ҳисобига тўлдириш зарур. Акс ҳолда алоқа тикланмайди. Коддан сўнг бевосита абонентларнинг телефон номери териладиган Андижон, Волгоград, Горький, Гулистон, Киев, Новосибирск, Орджоникидзе шаҳарлари, шунингдек, Олмаота, Волгоград, Горький, Киев Ленинград, Ростов ва Тошкент областларининг районлари бундан мустаснодир.

ШАҲАРЛАРАРО АВТОМАТ ТЕЛЕФОН АЛОҚАСИДАН ФОЙДАЛАНИШ ХУСУСИДА СПРАВКАЛАР ОЛИШ УЧУН 39-49-10, 33-58-10 ТЕЛЕФОНЛАРИГА МУРОЖААТ ҚИЛИШ МУМКИН.

Республика шаҳарлараро телефон станцияси.

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 23/V да **Петр 1** (премьера), 24/V да **Оққуш кў-**

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг
ЎЗБЕКИСТОН АКУШЕРЛИК ВА ГИНЕКОЛОГИЯ ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ
КЛИНИК ОРДИНАТУРАГА
акушерлик ва гинекология ихтисоси бўйича (4 ўрин)

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

КОНКУРС МУДДАТИ — 18 ИЮНГАЧА.

Ҳужжатлар институт директори номига қуйидаги адресга юборилсин. 700069 Тошкент шаҳри—69, Қорасарой кўчаси, 272-уй.

Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети «Ёш гвардия» нашриёти коллективи нашриёт директори А. Ваҳобовга онаси
Моҳира ИСЛОМОВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон ССР «Узплодоовощвинпром» аграр-саноат бирлашмаси коллегияси ва коллективи Усмон Юсупов номли аграр-саноат бирлашмасининг бош директори Ж. Х. Хоназаровга онаси
Зебиниса БОЙЗОҚОВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Ф. Энгельс номли Тошкент давлат чет тиллар педагогика институти коллективи инглиз тили факультетининг катта ўқитувчиси У. Х. Раҳмонбердиевага онаси
Зебиниса БОЙЗОҚОВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БУГУН
МАРКАЗИЙ ТЕЛЕВИДЕНИЕНИНГ «ВОСТОК» ПРОГРАММАСИ

9.00 — Вақт. 9.40 — Гимнастика. 10.05 — Олға болакайлар! 11.05 — Т. Хренников. Учинчи симфония. 15.25— Улуғ Ватан уруши. Киноэпопея. Бешинчи фильм. 12.15 ва 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Кинопрограмма. 15.45 — Рус тили. 16.15 — Спортчилар класси. 17.00 — Ўқитувчига — музика дарси. 18.00 — Беш йиллик қурилишларида. 18.30 — Горнчилар, қаердасиз! 19.15 — Дунё воқеалари. 19.35 — Жасорат. 20.10 — Концерт. 20.30 — Ҳужжатли фильм. 21.30 — Вақт. 22.00 — Футбол. «Спартак» (М) — «Динамо» (Тб) 23.45 — Янгиликлар.

ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ

11.30 — Физикадан ўқув кўрсатуви. 12.00 — Ҳужжатли фильм. 12.30 — Ўқув кўрсатуви. 13.00 — Катаев ҳажвиялари. Бадиий фильм. 13.40 — Ўзбекистон XVIII Спартакиадасида. Енгил атлетика. 14.10 — Бонивур қалби. Бадиий фильм. Биринчи серия. 18.20 — Спорт кўрсатуви. 18.45 — Ахборот. 19.00 — Футбол. «Пахтакор» — «Шахтёр». Танаффус пайтида пиллакорларнинг меҳнат рапортлари. 20.45 — Ахборот. 21.05 — Фильм-концерт. 21.30 — Вақт. 22.00 — Рус тили — СССР халқлари дўстлиги ва ҳамкорлиги тили. 22.20 — Концерт. 23.20 — Юзма-юз. Бадиий фильм.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

18.40—Болалар учун фильмлар. 19.30 — Фильм-концерт. 20.15 — Янгиликлар.

РАДИО

БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Концерт. 12.00 — Узбекистан индустриальний. 13.00 — Чорвачилик — зарбдор фронт. 13.30 — И. Штраус опереттаридан парчалар. 14.00 — Ғўза парваришн илғорлари ҳақида ҳикоя қиламиз. 18.15 — Узбекистан спортивний. 18.50 — Концерт. 19.20 — Рус тили — СССР халқлари дўстлиги ва ҳамкорлиги тили. 20.00 —Футбол. «Пахтакор» — «Шахтёр». 21.00 — РКП(б) XIII съезди очилган куннинг 55 йиллигига. 21.10 — Ўзбекистон ёзувчиларининг янги асарлари. 21.30— Чорвадорлар, сизлар учун. 22.28 — В. Саъдулла шеърлари билан айтиладиган қўшиқлар 23.20 — Дам олиш концерти.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Редакция адреси: 700000. Тошкент—П, Ленин кўчаси, 41.

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор — 33-65-45, 32-53-04, редактор ўринбосарлари — 33-79-14 32-53-05 33-06-83, 32-55-04 масъул секретарь — 33-44-55 32-55-05. секретариат — 33-72-83, 32-53-06; БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-34-69 32-53-97, 32-57-19 марксизм-ленинизм назарияси пропагандаси — 32-55-70, халқаро ҳаёт — 32-54-18 саноат транспорт ва капитал қурилиш — 33-47-80 32-53-14 32-54-09 қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70; адабиёт ва санъат — 33-20-36 32-54-35 32-55-16; совет қурилиши — 32-57-20, 32-54-26, фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 32-57-21, 32-54-24; ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-54-27, 32-55-17, 32-54-26; хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 33-35-53, 32-53-18, 32-53-20, 32-53-21 32-54-13 иллюстрация — 32-57-22, коммунистик тарбия — 32-54-29 стенографистка — 33-73-43 32-54-05, жамоатчилик қабулхонаси — 33-89-26 32-52-26; эълонлар бўлими — 33-81-42; ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ ҚҚАССР — 2-42-62; Тошкент — 32-53-20; Самарқанд — 5-19-71; Сирдарё — 2-09-70; Сурхондарё — 3-55-35; Хоразм — 5-51-24; Бухоро — 3-31-42; Қашқадарё — 61-35; Фарғона — 4-20-84; Наманган — 6-79 92; Андижон — 4-48-85; Жиззах — 31-66. Нашриёт диспетчери — 32-78-94. Нашриёт телефон станциясининг навбатчиси — 33-90-50.

Р. 01987. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, Тошкент шаҳри. Индекс 64583. Е. — 116.